Generalnie Lokalnie

DIAGNOZA POTENCJAŁU I KAPITAŁU KULTUROWEGO MIESZKANEK I MIESZKAŃCÓW GMINY STRUMIEŃ

Raport z diagnozy lokalnej powstał w ramach projektu „Generalnie Lokalnie – odkrywanie i rozwijanie potencjału i kapitału kulturowego wśród mieszkańców gminy” realizowanego przez Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Strumieniu w ramach programu Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalne 2022 organizowanego przez Narodowe Centrum Kultury.

Opracowanie: Katarzyna Kamler, Justyna Szymańska
Stowarzyszenie „Pracownia Etnograficzna” im. Witolda Dynowskiego

Zdjęcie na okładce: Katarzyna Kamler

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury: Dom Kultury+ Inicjatywy lokalne. Edycja 2022

Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury
ul. Młyńska 14,
43-246 Strumień
biuro@emgok.pl
dyrektor@emgok.pl
33 857 01 74

BY-NC-SA
Ten utwór możesz za darmo: kopiować | zmieniać i remiksować | rozpowszechniać | przedstawiać i wykonywać | nie możesz na nim zarabiać | musisz udostępnić go na tej samej licencji | i musisz oznaczyć autora oryginału

Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Na tych samych warunkach 3.0 Polska – Licencja ta pozwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz tak długo jak utwory zależne będą również obejmowane tą samą licencją. **http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/pl/**

Strumień 2022

Wstęp **3**
Metodologia **5**
Kultura, czyli co? **7**
Młodzież jako główna grupa docelowa **10**
Charakterystyka gminy Strumień **11**
Charakterystyka Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury **16**
Wydarzenia w Emgoku 17
Działalność gminnych świetlic 23
Bąków 24
Pruchna 27
Drogomyśl 28
Zbytków 29
Zabłocie 30
Strumień „Hakuna Matata” 31
Rekomendacje dla świetlic 32
Młodzież ze szkół podstawowych **34**
Gmina Strumień oczami młodzieży 34
Słabe strony gminy 36
Mocne strony gminy 41
Co młodzież zorganizowałaby w Strumieniu? 43
Czas wolny młodzieży 48
Doświadczenia młodzieży z Emgokiem 51
Kogo młodzież chciałaby zaprosić do Emgoku? 54
Licealiści **61**
Czas wolny licealistów 61
Zainteresowania licealistów 62
Podsumowanie **67**
Rekomendacje **70**
Dobre praktyki **72**
Bibliografia **74**

Wstęp

Oddajemy w Państwa ręce raport podsumowujący diagnozę potencjału i kapitału kulturowego mieszkanek i mieszkańców gminy Strumień, który jest częścią projektu „Generalnie Lokalnie – odkrywanie i rozwijanie potencjału i kapitału kulturowego wśród mieszkańców gminy" realizowanego przez **Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Strumieniu** (**Emgok**) w ramach programu **Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalne 2022** organizowanego przez **Narodowe Centrum Kultury**. Program Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalne skierowany jest do domów kultury gotowych „prowadzić nowatorskie działania animacyjne projektowane w oparciu o przeprowadzoną wcześniej diagnozę i poddane ewaluacji, a ukierunkowane na bezpośrednią i bliską współpracę z przedstawicielami społeczności lokalnej"[1]. Celem programu jest „poszerzenie dostępu do kultury, stworzenie warunków sprzyjających rozwojowi współpracy, komunikacji, pobudzenie aktywności obywatelskiej w przestrzeni kultury, wykreowanie warunków sprzyjających nowoczesnej edukacji kulturalnej i artystycznej"[2], a także zwiększenie zaangażowania lokalnych ośrodków kultury w życie społeczności lokalnych poprzez odkrywanie i wspieranie oddolnych inicjatyw kulturotwórczych, realizowanych przez mieszkańców"[3]. Integralną częścią programu jest diagnoza lokalna, czyli badanie identyfikujące zasoby, potrzeby i samodzielne inicjatywy mieszkańców miasta i gminy Strumień.

Zarówno samemu programowi, jak i naszej diagnozie przyświecało rozumienie lokalnej instytucji kultury zawarte w słowach profesora Marka Krajewskiego, który określił dom kultury jako miejsce, „w którym urealnia się lokalna wspólnota, gdzie materializują się więzi spajające zbiorowości, gdzie w końcu można rozwijać pasje i talenty, odkrywać siebie"[4], najważniejszymi ogniwami kultury „są bowiem mało widoczne instytucje, wykonujące jednak organiczną pracę, od której efektów zależy to jak jesteśmy w kulturze, jej miejsce w hierarchiach ważności, nasza zdolność do korzystania z niej inaczej, niż tylko czerpiąc satysfakcje estetyczne"[5].

---

[1] https://www.nck.pl/dotacje-i-stypendia/dotacje/programy-dotacyjne-nck/dom-kultury/aktualnosci/inicjatywy-lokalne-2022-nabor (data dostępu: 13.05.2022)
[2] https://www.nck.pl/dotacje-i-stypendia/dotacje/programy-dotacyjne-nck/dom-kultury (data dostępu: 13.05.2022)
[3] https://www.nck.pl/dotacje-i-stypendia/dotacje/programy-dotacyjne-nck/dom-kultury/o-projekcie (data dostępu: 13.05.2022)
[4] *ibidem*
[5] *ibidem*

Celem raportu jest uchwycenie **wielowymiarowości życia kulturalnego w Strumieniu**, z naciskiem położonym na **poznanie potrzeb kulturalnych młodych mieszkańców gminy (młodzieży i młodych dorosłych) oraz sposobów zaangażowania ich w lokalne działania kulturotwórcze.** Raport prezentuje krajobraz kulturalny gminy, pokazuje w jaki sposób mieszkańcy postrzegają jej potencjał kulturotwórczy, a także omawia obszary możliwej działalności kulturalnej, które Emgok wraz z innymi podmiotami w gminie mogłyby wesprzeć i włączyć w swoje obszary działań.

Metodologia

Raport powstał w oparciu o badania etnograficzne oraz badania internetowe prowadzone w marcu i kwietniu 2022 roku na terenie gminy Strumień. Badanie miało charakter jakościowy. Jego celem była odpowiedź na podstawowe pytanie o to, jakie są **oczekiwania i potrzeby młodzieży oraz jakie bazujące na tym działania we współpracy z młodzieżą może podjąć Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Strumieniu**. Podstawową grupą docelową w badaniu była więc **młodzież uczęszczająca do starszych klas szkół podstawowych w gminie (kl. 6-8) oraz licealiści mieszkający w gminie**. Opinie młodzieży zbierałyśmy poprzez warsztaty badawcze z wykorzystaniem metod aktywnych, takich jak praca w grupie, burza mózgów, narzędzia „latające flipcharty", mapowanie okolicy, a także metod ankietowych – ankiet online z pytaniami otwartymi oraz zbieranie skojarzeń. W ankietach online wzięło udział 12 i 17 osób. Opinie dorosłych mieszkańców zostały zbierane głównie w czasie gminnego wydarzenia – Festiwalu Tanecznego ArtGang, w formie rozpytek i gromadzenia skojarzeń na flipchartach. Odwiedziłyśmy też gminne świetlice, rozmawiając z kierowniczkami i dziećmi/młodzieżą obecną w placówce.

Pytania w ankietach były pytaniami otwartymi, a mieszkańcy mogli wypisać odpowiedź dowolnej długości i nie musieli wybierać z zamkniętej puli odpowiedzi, dlatego w ramach tego raportu nie mamy możliwości podliczenia wyników typowego dla metod ilościowych. Pytania otwarte miały za zadanie raczej wybadać tendencje, niż określić ich skalę i częstotliwość, co jest charakterystyczne dla metod jakościowych skoncentrowanych raczej na pytaniach „co?", „jak?" i „dlaczego?" zamiast „ile?". Pytaniom zamkniętym w jeszcze niezbadanym obszarze tematycznym bez odpowiednio dobranej próby zawsze towarzyszy ryzyko metodologicznego błędu oraz projekcji oczekiwań i uprzedzeń badacza na osoby badane, co wypacza wyniki takich badań. Aby rozpoznać środowisko mieszkańców, w tym przede wszystkim młodzieży, skoncentrowałyśmy się więc na pytaniach otwartych i analizie jakościowej.

W analizie wyników wykorzystałyśmy obserwacje uczestniczące podczas wizyt w szkole, świetlicach, rozpytki wśród mieszkańców, spacery i objazdy badawcze po gminie Strumień, dokumentację fotograficzną oraz dane zastane z ogólnodostępnych

baz statystycznych. Część zadań w ramach badania prowadzona była na żywo, część realizowana była online. Badaniem został objęty cały obszar gminy Strumień.

Kultura, czyli co?

Realizując diagnozę potrzeb i potencjałów kulturalnych mieszkańców należy przede wszystkim sproblematyzować wydawałoby się na pozór oczywiste zjawisko, jakim jest **kultura**. Jeśli mówimy o kulturze, to co właściwie mamy na myśli?

Bardzo często pierwszym skojarzeniem ze słowem „kultura" jest tzw. kultura wysoka lub sztuka (w tym teatr, malarstwo, poezja, muzyka, rzeźba). Z naszego doświadczenia badawczego wynika, że jest to powszechne skojarzenie właściwie we wszystkich grupach, bez względu na wiek, płeć czy pochodzenie społeczne. Skojarzenie kultury niemal wyłącznie z tzw. kulturą wysoką jest powszechne i utwierdzane w toku formalnej edukacji szkolnej, gdzie to te klasyczne przejawy działalności twórczej człowieka są przedstawiane pod hasłem „kultura". Jednak dostęp do tak pojętej kultury nie jest egalitarny, a ogranicza się z reguły do większych miast i jest obwarowany wieloma zależnościami: kapitałem społecznym, kulturowym, ekonomicznym, a także wiekiem odbiorców, miejscem ich zamieszkania oraz mobilnością. W opozycji do kultury wysokiej funkcjonuje pojęcie kultury popularnej, której celem jest przede wszystkim dostarczenie odbiorcom rozrywki przy minimalnej ilości treści. Kultura masowa dostępna i łatwa w odbiorze, nie wymaga prawie żadnych kompetencji. Gdzieś pomiędzy tymi dwoma biegunami powstało w ostatnich latach pojęcie kultury szerokiej. Zaproponował je Marcin Skrzypek, animator kultury z Lublina, pracownik Ośrodka „Brama Grodzka Teatr NN" i określił jako obejmującą „spektrum aktywności podejmowanych spontanicznie i oddolnie przez mieszkańców"[6] Nie jest to kultura niezależna, alternatywna, niszowa ani offowa. Kultura szeroka jest bliska, dostępna, włącza, uczy, zachęca do aktywności, rozwija się horyzontalnie oraz nie tworzy podziału na profesjonalistów i odbiorców. Jest odpowiedzią na style życia, pasje i fascynacje zwykłych mieszkańców, mówi o pożytku z nich dla całej społeczności, podkreśla wartość przyglądania się amatorskim próbom, zamiast pójścia do profesjonalnego teatru, muzeum, galerii[7]. To właśnie przejawów takiej kultury szukałyśmy podczas badania w Strumieniu.

[6] https://www.nck.pl/szkolenia-i-rozwoj/projekty/kultura-sie-liczy-/blog/poszerzamy-kulture-spotkanie-z-lubelska-kultura-szeroka (data dostępu: 12.05.2022)
[7] *ibidem*

W czasie diagnozy i pisania raportu przyświecała nam tym samym bardziej otwarta, antropologiczna definicja kultury, którą socjolog Tomasz Szlendak określił jako „coś, co robi się razem, kiedy się spotyka innych ludzi" (Szlendak 2011, s. 75). Owa potrzeba wspólnotowości w dużym stopniu tłumaczy popularność imprez plenerowych, szczególnie festynów. Nie jest to dziwne, jeśli przyjmiemy za autorami publikacji „Stan i zróżnicowanie kultury wsi i małych miast w Polsce", że „bywalcami imprez dożynkowych czy obchodów dni miasteczka albo gminy są wszyscy" (Bukraba-Rylska, Burszta, 2011). Takie wydarzenia jak festyn czy święto gminy spełniają więc bardzo ważną rolę integracyjną i wspólnototwórczą. Spotkania, koncerty są często pretekstem do spędzania wspólnie czasu, mają charakter relacjogenny (Murawska, Olko, Sadura 2016). Jednocześnie warto pamiętać, że potrzeba wspólnotowości i integracji jest bardzo ważna w przeżywaniu kultury także w przypadku małych, indywidualnych lub sąsiedzkich przedsięwzięć. Według innego raportu mieszkańcy wsi zapytani o to, co robią w wolnym czasie w większości wymieniali praktyki zbiorowe, takie jak spotkania towarzyskie, spacery czy wspólna jazda samochodem (Walczak, Jewdokimow, Pazderski 2016). Podobne wnioski można wyciągnąć z diagnozy potrzeb młodzieży w Strumieniu. Mieszkańcy, w tym zwłaszcza młodzież, cenią czas spędzony wspólnie, chociaż często czują, że okazji do takiego spędzania czasu jest zbyt mało. Nie wszyscy też potrafią i chcą wziąć na siebie organizację różnych spotkań czy inicjatyw. Dlatego tak ważna jest rola liderów i ich wsparcie, co starałyśmy się w raporcie podkreślić. To pojedyncze osoby lub grupa osób, „którym się chce" są siłą napędową każdej społeczności i to oni mają moc przyciągnięcia ludzi i ich zaangażowania. Mimo, że taka forma kultury jest bardzo oddolna i niesformalizowana, niebagatelną rolę w jej wsparciu mogą – i powinny – pełnić lokalne instytucje, w tym instytucje kultury. To właśnie one, „publiczne instytucje kultury nie tylko dają poczucie przynależności do tej samej 'cywilizacji', ale udostępniając swoje zasoby i infrastrukturę lokalnym inicjatywom nieformalnym, tworzą kościec, na którym wspiera się tkanka lokalnej samoorganizacji" (Sadura 2016, za: Wieś w Polsce 2017: diagnoza i prognoza). Blisko z tym związana jest inna ważna dla nas idea, którą chcemy podkreślić w tym raporcie, czyli *sprawczość*. To właśnie sprawczość powinny domyślnie przypisywać instytucje kultury swoim odbiorcom i zarazem współtwórcom kultury, czyli mieszkańcom miasta i gminy. Przez sprawczość rozumiemy zdolność jednostki do intencjonalnego oddziaływania na innych, do bycia aktywnym i świadomym sprawcą działania. W tym duchu wierzymy, że każde działanie

realizowane przez instytucję kultury powinno być realizowane *z* mieszkańcami, a nie *dla* mieszkańców.

Młodzież jako główna grupa docelowa

Zgodnie z założeniami projektu realizowanego przez Emgok, priorytetowym obszarem tegorocznej diagnozy w ramach programu Dom Kultury+ była analiza sytuacji młodzieży i młodych dorosłych w gminie. Główną badaną grupą były osoby w wieku około 13-20 lat – głównie młodzież uczęszczająca do starszych klas szkół podstawowych (6-8 klasy) oraz do liceów. Emgokowi zależało, aby się dowiedzieć w jaki sposób przyciągnąć młodych ludzi do domu kultury. Badana grupa często jest grupą, która „znika" i nie angażuje się w aktywności realizowane i proponowane przez domy kultury. Młodzież w starszych klasach szkoły podstawowej jest już zbyt samodzielna, aby była zapisywana na zajęcia przez rodziców, często zmieniają się jej zainteresowania i sposób spędzania czasu. Natomiast młodzież licealna dojeżdża do liceum poza teren gminy (np. do Cieszyna lub Bielska-Białej) – przez co może być odbiorcą kultury w innym miejscu (np. w miejscowości, w której chodzi do nowej szkoły). Uczniowie starszych klas liceum często nie mają też czasu, aby uczestniczyć w życiu lokalnego domu kultury (z powodu długich dojazdów do liceum, nauki do matury, zajęć dodatkowych w szkole i poza nią itp.).

Podczas badań starałyśmy się dotrzeć do jak największej grupy młodzieży (stąd wykorzystałyśmy dwie metody badawcze, jakimi były grupowe warsztaty w klasach i ankiety internetowe). W trakcie badania próbowałyśmy także poznać stosunek mieszkańców do Emgoku, ponieważ to on jest jednym z czynników kształtujących postawę młodych ludzi oraz współtworzy kontekst dla aktywności młodzieży na terenie gminy.

Charakterystyka gminy Strumień

Strumień to gmina miejsko-wiejska w województwie śląskim, w powiecie cieszyńskim (ryc. 1). Miasto Strumień jest główną siedzibą gminy, tworzoną przez jedno miasto i sześć sołectw (Bąków, Drogomyśl, Pruchna, Zabłocie, Zabłocie Solanka i Zbytków). Gmina jest dość dobrze skomunikowana z regionem – z północy na południe przebiega droga krajowa nr 81, łącząca Katowice ze Skoczowem, a w odległości około 16 km przebiega droga ekspresowa S52, łącząca Cieszyn z Bielsko-Białą i droga krajowa nr 1. Gmina oddalona jest o 60 km od Katowic i o 40 km od Bielska-Białej. Do granicy z Czechami w Cieszynie jest 17 km. Bliskość aglomeracji śląskiej pozwala na dogodne połączenia z resztą kraju oraz korzystanie z lotniska Katowice-Pyrzowice. W Strumieniu znajduje się też stacja kolejowa obsługująca regionalny ruch pociągowy.

Jednak jeśli przyjrzymy się sytuacji na poziomie lokalnym, to możemy usłyszeć że zdaniem mieszkańców komunikacja publiczna w gminie jest słabo rozwinięta. Tak jak w innych małych i średnich miastach w Polsce, problemem jest niedostatek połączeń oraz chroniczne niedofinansowanie lokalnej i regionalnej komunikacji publicznej. Prywatnym przewoźnikom utrzymywanie wielu tras po prostu się nie opłaca. Z kolei władze samorządowe są zobowiązane do organizacji lokalnej komunikacji zbiorowej i umożliwienia mieszkańcom dojazdu do instytucji pierwszej potrzeby, takich jak szkoły czy urzędy, jednak na dofinansowanie innych połączeń najczęściej nie starcza już środków. Wynika to częściowo z faktu, że samorządy obarczono lokalną komunikacją autobusową, ale nie otrzymały na to środków finansowych z budżetu centralnego.[8] Im więc mniejsza i mniej zasobna gmina, tym mniej też środków na komunikację publiczną. Wsparcia transportowego potrzebują zwłaszcza osoby, które nie dysponują własnym samochodem – najczęściej jest to właśnie młodzież, osoby starsze oraz osoby wykluczone ekonomicznie.

[8] Więcej o wykluczeniu transportowym: https://www.prawo.pl/samorzad/wykluczenie-transportowe-co-to-jest-i-jakie-sa-przyczyny,358719.html oraz https://www.teraz-srodowisko.pl/aktualnosci/transport-Polska-dane-wykluczenie-transportowe-11443.html (dostęp na 13.05.2022), a także w raporcie Fundacji Batorego „Polska sprawiedliwa komunikacyjnie": https://www.batory.org.pl/publikacja/polska-sprawiedliwa-komunikacyjnie/ (dostęp na 13.05.2022).

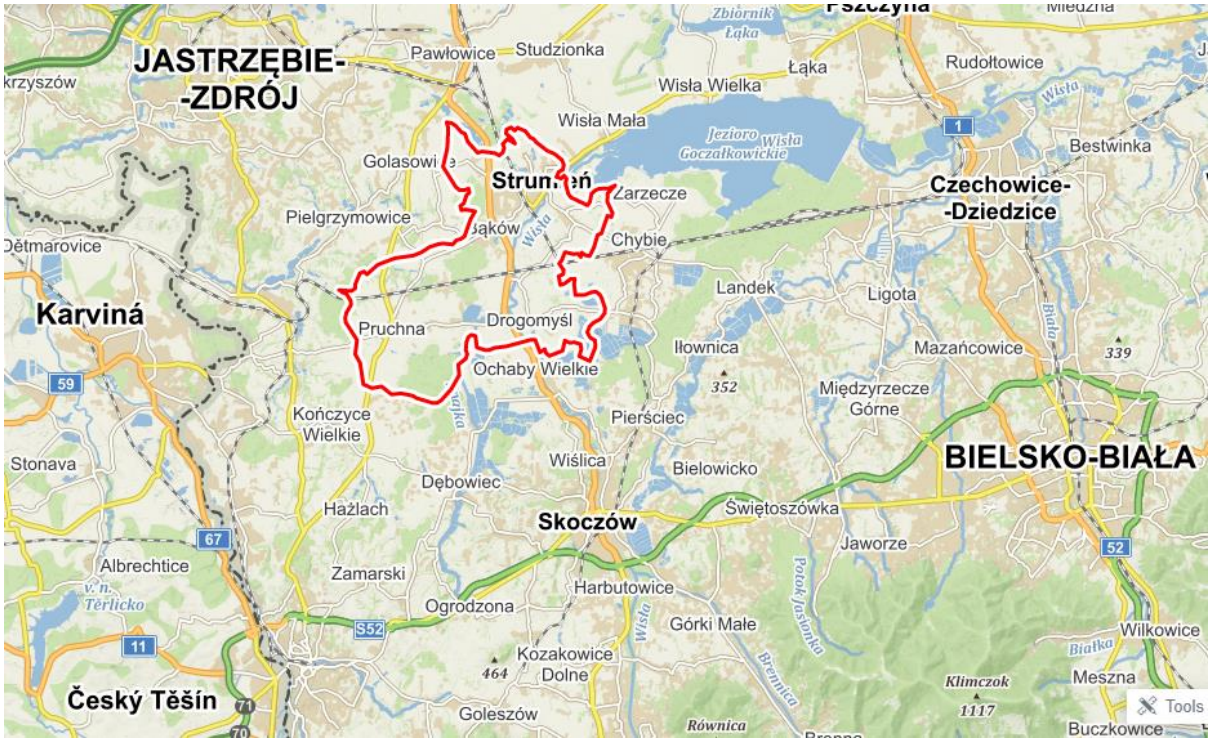

Ryc. 1. Położenie gminy Strumień na tle regionu (źródło: mapy.cz, data dostępu: 11.05.2022)

Gmina Strumień zajmuje powierzchnię 59 km^2 (miasto Strumień – 6 km^2). Najwięcej terenu w gminie przypada na użytki rolne – aż 70% terenu gminy oraz lasy – 15%[9].

Środowisko społeczne

W 2021 roku gminę zamieszkiwało 13 268 mieszkańców (w Strumieniu – 3 632). W latach 2002-2021 liczba mieszkańców wzrosła o 13%. 60% mieszkańców gminy jest w wieku produkcyjnym, 21% w wieku przedprodukcyjnym, a 19% – w wieku poprodukcyjnym. Średni wiek mieszkańców to 39 lat[10].

Bezrobocie rejestrowane w gminie Strumień wynosiło w 2020 roku 4% (w Polsce 6,2%). Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców gminy Strumień około 17% osób wyjeżdża do pracy do innych gmin. 20% aktywnych zawodowo mieszkańców pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 33% w przemyśle i budownictwie, a 18% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport,

[9] Studium uwarunkowań i kierunków zagospodaowania prestrzenngo gminy Strumień, https://strumien.bip.net.pl/?p=document&action=show&id=8541&bar_id=8827 (data dostępu: 13.05.2022)
[10] https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Strumien (data dostępu: 11.05.2022)

zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 1,4% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości)[11].

Suma wydatków z budżetu gminy Strumień wyniosła w 2020 roku 69 mln złotych, co daje 5,2 tysięcy złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to wzrost wydatków o 13% w porównaniu do roku 2019. Największa część budżetu gminy – 31% została przeznaczona na oświatę i wychowanie. Suma dochodów do budżetu gminy Strumień była większa od wydatków i wyniosła w 2020 roku 75 mln złotych, co daje 5,6 tysięcy złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to wzrost dochodów o 16% w porównaniu do roku 2019. Poniższy wykres (ryc. 2) przedstawia strukturę wydatków budżetu gminy Strumień według działów klasyfikacji budżetowej. Obszar każdego prostokąta jest proporcjonalny do procentowego udziału odpowiadającego mu działu do całości budżetu. Z wykresu wynika, że wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego oraz kulturę fizyczną i sport wynosiły po 2% (w 2019 r. średnie wydatki samorządów w Polsce na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wynosiły 3,4% budżetów samorządowych[12]).

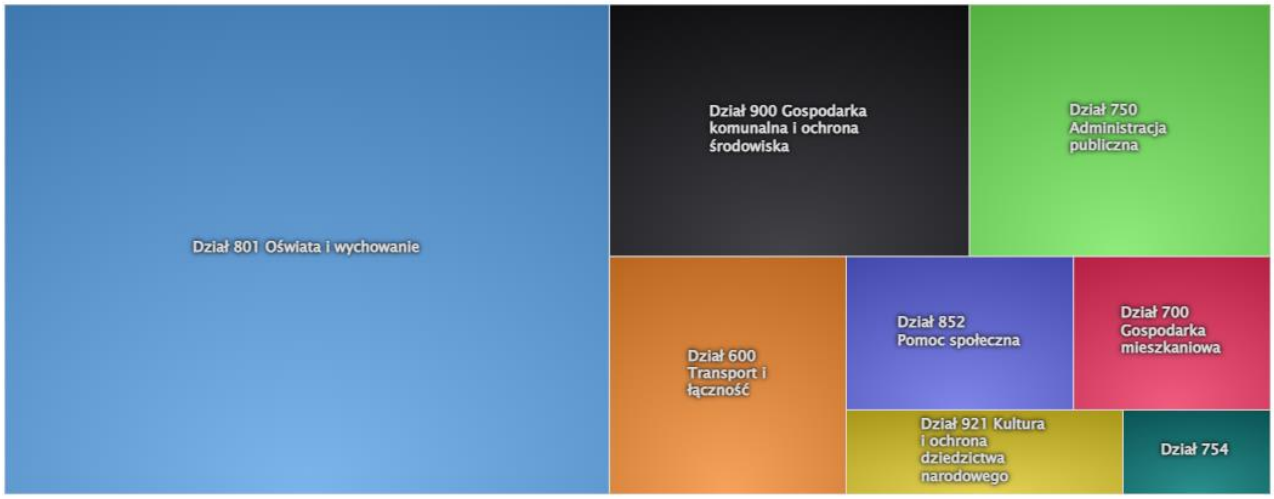

Ryc. 2. Wydatki budżetu w gminie Strumień według klasyfikacji budżetowej (źródło: https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Strumien, data dostępu: 11.05.2022)

[11] *ibdeim*
[12] Kultura w 2019 roku., https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5493/2/17/1/kultura_w_2019.pdf (data dostępu: 11.05.2022)

W gminie Strumień działa kilkadziesiąt organizacji pozarządowych i grup nieformalnych. Duża część z nich jest instytucjami popularyzującymi i promującymi lokalną historię oraz tradycje (w tym koła gospodyń wiejskich, lokalne stowarzyszenia miłośników wsi) ochotniczymi strażami pożarnymi, lokalnymi klubami sportowymi oraz organizacjami o charakterze religijno-pomocowym. W gminie działa także Klub Seniora.

Na terenie gminy działają: 6 publicznych (w każdej miejscowości w gminie) oraz 2 niepubliczne przedszkola i 5 szkół podstawowych (dwie w Strumieniu, po jednej w Bąkowie, Drogomyślu, Zabłociu i Pruchnej).

Turystyka

Ze względu na obecność licznych stawów i akwenów wodnych gmina jest nazywana „Żabim Krajem". Przez gminę przepływa też Wisła, wpadająca do pobliskiego Zbiornika Goczałkowickiego, wykorzystywanego w celach turystyczno-rekreacyjnych. Południowo-wschodnia część gminy należy do obszarów Natura 2000 (ryc. 3).

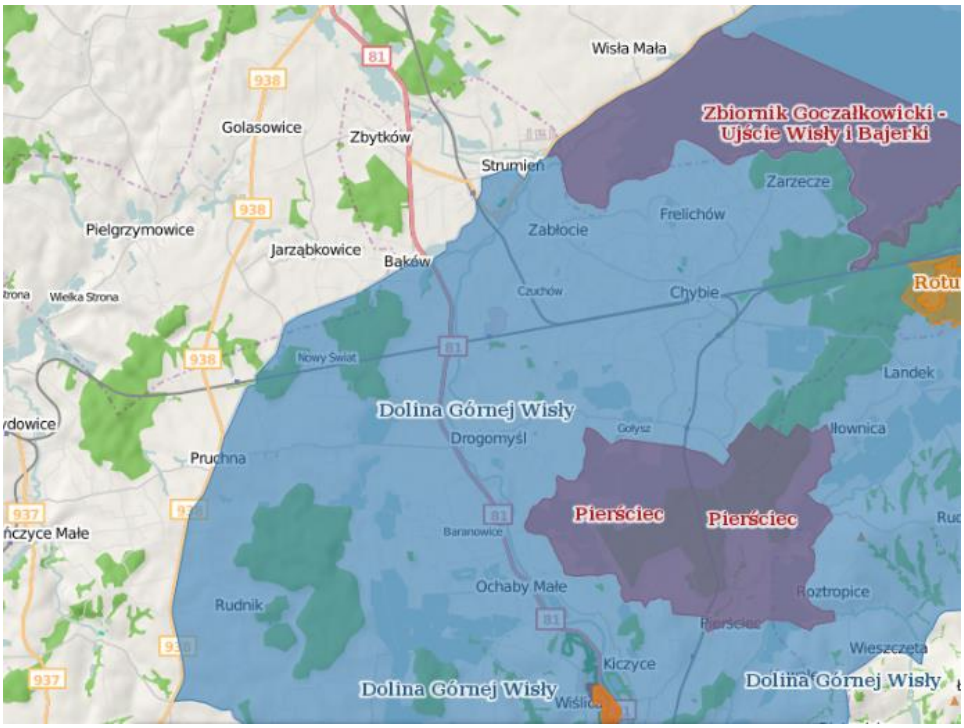

Ryc. 3. Formy ochrony przyrody w gminie Strumień (kolor niebieski, fioletowy – obszary Natura 2000, pomarańczowy – rezerwaty) (źródło: https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/?usedesktop=true, data dostępu: 11.05.2022)

Gmina położona jest na terenie Doliny Górnej Wisły, na północ od Pogórza Śląskiego. Bliskość gór – Beskidu Śląskiego i Beskidu Małego, a tym samym znanych miejscowości turystycznych (Wisły, Szczyrku, Ustronia) stwarza doskonałe warunki do rozwoju pieszej i rowerowej turystyki (zimą – narciarskiej). Na terenie gminy wytyczonych zostało kilka szlaków turystycznych. Można je podzielić na szlaki piesze (do nordic walkingu) i rowerowe. Bliskość Zbiornika Goczałkowickiego pozwala na rozwój sportów wodnych, stwarzając doskonałe warunki do odpoczynku i rekreacji. Na terenie gminy kultywowane są lokalne tradycje i gwara śląska. Jest tu też wiele zabytków, przyciągających turystów z regionu i z Polski, m.in. XVII-wieczny ratusz w Strumieniu, będący najstarszym tego typu obiektem na Śląsku[13].

Gmina Strumień promuje także swoją herstoryczną historię. Na terenie miasta został wytyczony pieszy szlak biegnący przez 11 miejsc prezentujących kobiecą historię miejscowości[14].

W miejscowości uzdrowiskowej Zabłocie Solanka znajduje się ośrodek wydobycia solanki o największej na świecie zawartości jodu dochodzącej do 140 mg/litr. Jest ona wydobywana od ponad 120 lat i stanowi naturalny surowiec o potwierdzonych właściwościach leczniczych przeznaczony do pielęgnacji zdrowia i urody[15]. W Strumieniu i w Drogomyślu powstały tężnie, wykorzystujące wodę solankową, a w samym mieście można kupić produkty kosmetyczne bazujące na solance (np. sól do kąpieli).

[13] https://zabytek.pl/pl/obiekty/strumien-ratusz (data dostępu: 13.05.2022)
[14] https://www.strumien.pl/szlakiem-kobiet (data dostępu: 13.05.2022)
[15] https://solanka.pl/ (data dostępu: 12.05.2022)

Charakterystyka Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury

Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Strumieniu (**Emgok**) został wpisany do Rejestru Instytucji Kultury w 1983 roku. Kilka lat temu przeniósł się do nowoczesnej siedziby, która umożliwia wszechstronny rozwój placówki. Warto zaznaczyć, że tak innowacyjna i duża siedziba Emgoku w dość małej gminie stwarza ogromny potencjał do rozwoju instytucji. W placówce znajduje się kilka sal – pomieszczeń warsztatowych, z których korzystają grupy tematyczne funkcjonujące z domu kultury oraz sala widowiskowa, ze sceną i nagłośnieniem (ryc. 4). Sale warsztatowe są wyposażone w profesjonalne sprzęty związane z prowadzoną działalnością kulturalną (np. w sala, w której odbywają się próby zespołów ma wyciszone ściany i specjalnie dopasowaną akustykę, sala do ćwiczeń wyposażona jest w lustra i drążki). W drugiej części budynku znajduje się odkryty basen (czynny w sezonie letnim) z szatniami i pomieszczeniami sanitarnymi, z których również są wykorzystywane przez Emgok w czasie większych wydarzeń kulturalnych. Tuż obok budynku, na terenie Emgoku, wybudowany został nowoczesny plac zabaw oraz korty do tenisa. Dom kultury wraz z basenem, placem zabaw, boiskami i parkingiem zajmuje duży, dobrze zagospodarowany i przemyślany teren.

Ryc. 4. Plan Emgoku w Strumieniu, fot. Justyna Szymańska

Wydarzenia w Emgoku

Działalność prowadzona przez Emgok wpisuje się w **nowoczesne definiowanie pojęcia „kultura”**. Oprócz wydarzeń i zajęć stricte kulturalnych, które zwykle kojarzą się z domami kultury (tj. zajęcia plastyczne, organizacja koncertów, spotkań autorskich, promocja lokalnej kultury itp.) prowadzi też szereg zajęć wykraczających poza wąskie rozumienie kultury. W ciągu tygodnia w Emgoku regularnie spotyka się wiele grup zajęciowych, w którcyh biorą udział różne grupy wiekowe – dzieci, młodzież i dorośli.

Na stałe w Emgoku działają następujące grupy, regularnie korzystające z infrastruktury domu kultury:

- **cztery grupy plastyczne** (zróżnicowanie wiekowo – dzieci, młodzież i dorośli i tematycznie)
- **grupa fotograficzna** (dzieci i młodzież)
- **zajęcia ruchowe:**
    - grupa tańca hula-hop (dzieci)
    - Teatr Kugle (kuglarstwo, młodzież)
    - sześć grup tańca nowoczesnego (zróżnicowanie wiekowo – od dzieci po osoby dorosłe)
    - gimnastyka korekcyjna (dzieci i młodzież)
    - Aktywna Przestrzeń – zajęcia z masażu i rehabilitacji (dorośli)
    - sztuki walki (ju-jitsu, muay-thai, kick-boxing, dzieci, młodzież i dorośli)
    - zumba (dorośli)
- **zajęcia muzyczne:**
    - studio wokalne (młodzież)
    - nauka gry na pianinie, akordeonie (dzieci i młodzież)
    - nauka gry na gitarze (dzieci i młodzież)
    - Zespół Regionalny „Strumień” (dorośli)
    - Chór „Lutnia”
- **grupa nauki języka angielskiego** (dzieci)
- **grupa szachowa** (dzieci)
- **grupa sensoryczna** (dzieci)

- **robotyka LEGO** (dzieci)
- **warsztaty kreatywnego krawiectwa** (młodzież, dorośli)
- **Rękodzieło Artystyczne IGŁĄ I NITKĄ** (dorośli)
- **gromada zuchowa i harcerska** (dzieci i młodzież)

Emgok związany jest także z działaniami Amatorskiej Grupy Twórczej „Strumień", która zrzesza lokalnych artystów: „Celem spotkań jest wymiana doświadczeń, popularyzowanie amatorskiej twórczości i rozbudzanie wrażliwości estetycznej oraz indywidualnych możliwości twórczych każdego z członków. Podczas spotkań mają oni możliwość prezentowania własnego dorobku [...]. Działalność grupy opiera się również na tworzeniu wieczorków poetyckich lub wystaw tematycznych [...]". Namacalnym świadectwem istnienia AGT Strumień są również wydawnictwa prezentujące twórczość jej członków, które można nabyć w ośrodku kultury.

Z sal Emgoku korzystają też inne podmioty takie jak Macierz Ziemi Cieszyńskiej, skupiające wokół siebie miłośników regionu oraz Stowarzyszenie SFArt, propagujące kulturę na terenie gminy Strumień, podejmując i wpierając działania dla sztuki, edukacji i kultury oraz ogranizując czas wolny dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Sale prób wykorzystują zespoły muzyczne – 8 lat w Tybecie, White Deer, Holyguns, TWOI czy MUMIO.

Emgok, obok stałej oferty cotygodniowych zajęć, słynie także z organizacji zarówno dużych, jak i kameralnych, ale z pewnością bardzo różnorodnych i ambitnych imprez kulturalnych, w których uczestniczą i lokalni mieszkańcy, jak i goście z całego regionu. Są to między innymi: koncerty, spektakle, konkursy związane ze sztuką (również nieprofesjonalną), konkursy szachowe, wędkarskie zloty kolekcjonerów, zabytkowych motocykli i samochodów, wystawy akwarystyczne, pokazy kulinarne, pokazy tańca nowoczesnego, spotkania etnologiczno-kulturowe i historyczne.

Jednym z takich wydarzeń jest doroczny **Gala Taneczna ArtGang** (ryc. 4), w czasie którego lokalne grupy taneczne (dziecięce, młodzieżowe i dorosłych), prowadzone przez instruktorkę zatrudnioną przez placówkę, prezentują swoje choreografie.

Profesjonalnie przygotowana impreza, odbywająca się na sali widowiskowej Emgoku, cieszy się bardzo dużym zainteresowaniem wśród mieszkańców.

Ryc. 4. Gala Taneczna Art Gang 2022, fot. Katarzyna Kamler

Kalendarz dorocznych imprez gminnych oferuje bardzo bogaty i zróżnicowany katalog wydarzeń. Między innymi są to: Gminne Kolędowanie, Miesiąc kobiet, Staromiejska Wiosna, gminne dożynki, ferie i wakacje z Emgokiem.

Emgok gościł także znanych w całej Polsce artystów, m.in. Stanisława Sojkę, Annę Marię Jopek, De Mono, Magda Umer, Lao Che, Kabaret Mumio, czy Teatr Wierszalin z Supraśla.

Ośrodek angażuje się nie tylko w projekty związane z szeroko rozumianą kulturą. Prowadzi także wypożyczalnię strojów, w której znajduje się prawie 700 przebrań dla dzieci (i dla dorosłych) oraz wynajem sal na dziecięce urodziny. Organizuje też zajęcia z dziecięcym psychologiem oraz promuje ekologiczny styl życia, wywieszając tabliczki informacyjne na drzewach.

W ubiegłych latach (2019 i 2020 roku) w Emgoku odbywały się też dwie edycje bezpłatnego 10-godzinnego kursu projektowania gier komputerowych skierowanego dla młodzieży. Kurs był realizowany w ramach projektu „Młodzieżowa Akademia Rozwoju” dofinansowanego w ramach Funduszy Europejskich.

Nie sposób w krótkim raporcie wymienić wszystkich wydarzeń, koncertów, spotkań, wernisaży, wystaw organizowanych przez Emgok. Przeglądając fanpage domu kultury na Facebooku można odnieść słuszne wrażenie, że w ciągu roku organizowanych jest kilkaset wydarzeń o różnej skali, tematyce, skierowanych do zróżnicowanych grup odbiorców.

Od 2019 roku w Emgoku działa także sala zabaw dla dzieci, których rodzice uczestniczą w imprezie organizowanej przez dom kultury. Na stronie Emgoku można przeczytać: „Na czas pobytu na imprezie rodzice będą mogli zostawić dziecko pod fachową opieką, w pięknie, kolorowo urządzonej i dobrze wyposażonej sali zabaw. Usługa ta będzie bezpłatna, jest niejako dodatkiem w cenie biletu. W ten sposób pozwolimy w pełni uczestniczyć w kulturalnym życiu tej bardzo dla nas ważnej grupy, jaką są młodzi rodzice" Świadczy to o dużej pomysłowości pracowników oraz ich zaradności, aby przyciągnąć do domu kultury także młodych rodziców, którzy bardzo często skarżą się, że brak uczestnictwa w kulturze właśnie z powodu braku możliwości pozostawnienia dziecka pod opieką.

Na stronie internetowej Emgoku można znaleźć formularz, zachęcający mieszkańców do podzielenia się z placówką własnym pomysłem na działanie (https://www.emgok.pl/twoj-pomysl/). Świadczy to o wielkiej otwartości i zaangażowaniu w rozwój lokalnej oferty kulturalnej.

Emgok jest placówką, która współpracuje z wieloma instytucjami i podmiotami w gminie i w regionie (m.in. Teatrem Lalek BANIALUKA z Bielska-Białej) oraz jest w dobrych stosunkach z lokalnymi szkołami. Na przykład, obecnie w każdą sobotę w szkole w Strumieniu, Emgok organizuje zajęcia dla dzieci z Ukrainy, integrujące i włączające ich w życie lonalnej społeczności (Emgokowa Akademia Przyjaźni).

Ryc 5. Spotkanie polsko-ukraińskie dla dzieci i młodzieży w ramach Emgokowej Akademii Przyjaźni, fot. Justyna Szymańska

Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury od lat jest także beneficjentem wielu programów wspierających rozwój kultury i infrastruktury kulturalnej w gminie oraz programów integrujących i wpierających mieszkańców. Były to zarówno samodzielne działania projektowe (np. “Młodzieżowa Akademia Rozwoju” z Górnośląską Wyższą Szkołę Przedsiębiorczości im. Karola Goduli w Chorzowie, z Wyższą Szkołą HUMANITAS University z Sosnowca projekt pt. „Cyfrowi eksperci w Podregionie Bielskim”, „e-mgok – internetowy ośrodek kultury” z Narodowym Centrum Kultury, “Przyroda łączy” z „Programu Ochrony Powietrza dla województwa śląskiego”, “Jakże nie pamiętać? – strumieńskie obchody Stulecia Wybuchu III Powstania Śląskiego” finansowany przez Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, „Weź się przytul – szyjemy pluszaka dla przedszkolaka”) jak i z zagranicznymi partnerami (np. z Czechami - “Co kraj, to obyczaj?”).

Jednakże sama oferta kulturalna to nie wszystko. Każdą placówkę kultury tworzą ludzie, a kadra pracująca w Emgoku w Strumieniu to wyjątkowo zgrany zespół profesjonalistów, doskonale znających się na swojej pracy i starający się przekształcić dom kultury w tak zwane „trzecie miejsce” (patrz str. 68). Na stałe w placówce zatrudnionych jest 9 osób. Dodatkowo Emgokowi podlega 6 kierowniczek świetlic

gminnych oraz pracowniczka Punktu Informacji Turystycznej, działającej na rynku w Strumieniu. Wszyscy instruktorzy Emgoku są zatrudniani jako kadra dochodząca, w zależności od prowadzonych zajęć i warsztatów.

Działalność gminnych świetlic

W gminie Strumień prowadzonych jest 6 świetlic podlegających pod Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury (ryc. 6). Są to: świetlica w **Bąkowie, Pruchnej, Drogomyślu, Zbytkowie, Zabłociu i Strumieniu**. Każda z nich zarządzana jest przez inną kierowniczkę, która ma autonomię w przygotowywaniu i planowaniu świetlicowych działań, dzięki czemu każda posiada własny, unikalny charakter. Kilka razy w roku organizowane są wspólne imprezy i wycieczki dla wszystkich gminnych świetlic. Placówki różnicują się także ze względu na położenie w przestrzeni wsi – część zlokalizowanych jest tuż obok szkoły, część w budynku szkoły, a niektóre na krańcu wsi – co również wpływa na tryb i sposób organizacji pracy. We wszystkich placówkach przeważają zajęcia plastyczne oraz okolicznościowe wydarzenia związane z bieżącym świętem, czy porą roku.

W czasie spotkań i warsztatów z młodzieżą, pytałyśmy o rozpoznawalność i popularność tego typu placówek wśród samych uczniów i ich rówieśników. Co ciekawe, uczniowie mieszkający lub uczący się w szkole podstawowej w Strumieniu kojarzyli gminną świetlicę oraz Emgok, w przeciwieństwie do młodzieży ze szkoły w Drogomyślu. Uczniowie z Drogomyśla w większości nie potrafili wskazać działalności prowadzonej przez Emgok, ani żadnej z jego świetlic. Nawet dla dzieci i młodzieży, która przychodzi regularnie do gminnych świetlic, instytucja Emgoku nie jest w żaden sposób powiązana ze świetlicami (poza świetlicą w Strumieniu). Wiele świetlic w świadomości mieszkańców nadal funkcjonuje jako placówki wsparcia dziennego – świetlice środowiskowe.

Ryc. 6. Świetlice podlegające Emgok w Strumieniu

Bąków

Istniejąca od 2002 roku świetlica w Bąkowie znajduje się w wolnostojącym budynku, podzielonym ze OSP Bąków oraz, w dobie pandemii covid-19 – punktem szczepień, tuż obok jest boisko do piłki nożnej i plac zabaw. W pobliżu znajduje się także szkoła podstawowa. Świetlicą, do której zapisanych jest łącznie kilkadziesiąt dzieci i młodzieży, zarządza energiczna kierowniczka. Placówka jest dobrze wyposażona – są w niej m.in. sprawnie działający sprzęt komputerowy, stół do bilarda, piłkarzyków, regały pełne gier planszowych oraz przybory do tworzenia różnego rodzaju rękodzieła i prac plastycznych (ryc. 7). W świetlicy jest też mała kuchnia i łazienka.

Ryc. 7. Świetlica w Bąkowie, fot. Katarzyna Kamler

Ze względu na bliskość szkoły, jest to miejsce, do którego przychodzą dzieci bezpośrednio po zakończeniu lekcji, często w oczekiwaniu na rodziców, którzy je odbiorą. Powoduje to, że w placówce praktykowane są wspólne odrabianie lekcji oraz organizacja rozmaitych zajęć dodatkowych (w szczególności plastycznych). Ze świetlicy korzysta też starsza młodzież (licealiści, uczniowie 8 klasy szkoły podstawowej) – przychodzą jednak przeważnie wieczorami pograć na komputerze lub posłuchać muzyki; często korzystają też z zewnętrznego terenu przyległego do świetlicy (altanki).

W Bąkowie zapytałyśmy dzieci, które akurat przebywały po lekcjach na świetlicy, dlaczego lubią przychodzić w to miejsce. Od razu pojawiły się głosy, że *„można się tu fajnie pobawić”* i że *„jest to miejsce spotkań z kolegami”*. Dzieci stworzyły też plakat opowiadający o Bąkowie marzeń (ryc. 8) – wskazywały pomysły na działania, których im brakuje i takie, w których chciałyby wziąć udział.

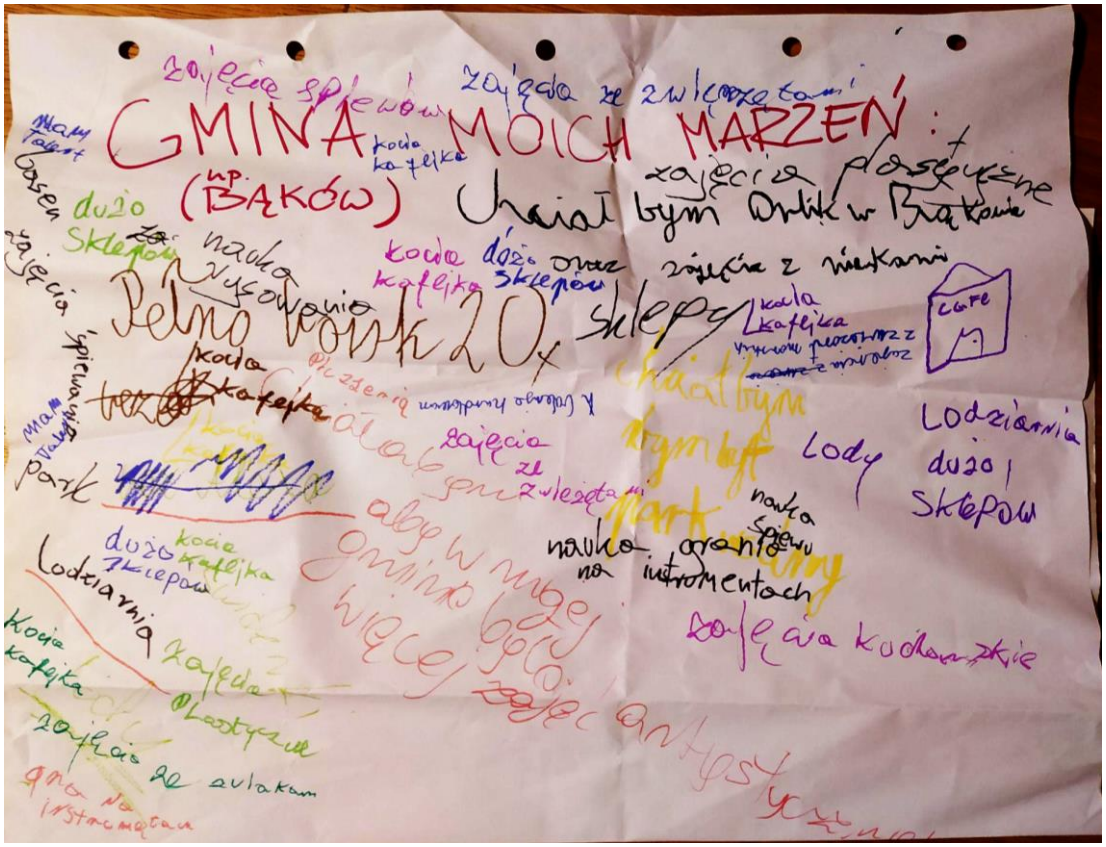

Ryc. 8. Bąków moich marzeń – warsztaty z dziećmi, fot. Katarzyna Kamler

Wśród pomysłów najczęściej pojawiały się **zajęcia ze zwierzętami, kocia kafejka, zajęcia z nauki gry na instrumentach lub nauka śpiewu, jeszcze więcej zajęć plastycznych, organizacja wydarzenia typu Mam talent oraz wybudowanie lodziarni**. Oczywiście ani świetlica, ani dom kultury nie są w stanie wybudować kociej kawiarni czy lodziarni. Jednakże urealniające te potrzeby, można przełożyć je na konkretne zadania, które świetlica ze wsparciem Emgoku może się podjąć, jednocześnie pośrednio na nie odpowiadając. Przykładowo, dzieciom brakuje kociej kafejki – pośrednim rozwiązaniem może być **organizacja spotkania z osobą pracującą ze zwierzętami (trenerem, weterynarzem) lub wycieczka do schroniska**. Jak najbardziej realnym pomysłem jest **organizacja lokalnej edycji Mam talent** (może być to wydarzenie w skali mikro – wewnątrz świetlicy, ale też jako międzyświetlicowa rywalizacja).

Pruchna

Świetlica w Pruchnej znajduje się naprzeciwko tamtejszej szkoły podstawowej, dzieląc teren razem z OSP. Bliskość szkoły powoduje, że w placówce ruch zaczyna się wcześniej niż w pozostałych gminnych świetlicach – młodsze klasy kończą lekcje koło godziny 12 i część dzieci zamiast wracać do domu idzie spędzić jeszcze kilka godzin w świetlicy. Placówka składa się z dużej, przestronnej sali wyposażonej w przenośny piekarnik elektryczny i łazienkę (ryc. 9). W sali są też stanowiska komputerów oraz stół do bilardu. Placówką kieruje młoda kierowniczka wraz z pomocą dochodzącego wolontariusza. Oboje są bardzo zaangażowani w wymyślanie coraz to nowych aktywności dla swoich podopiecznych.

Ryc. 9. Świetlica w Pruchnej, fot. Katarzyna Kamler

W świetlicy dzieci i młodzież **malują, rysują, tworzą**, a jeśli pogoda sprzyja świetlica spędza **czas na zewnątrz** (na sąsiadującym plac zabaw). Współpracują z licznymi instytucjami, takimi jak Stowarzyszenie Rozwoju Wsi „Pruchna”, OSP, KGW, podczas realizacji różnego rodzaju **imprez okolicznościowych**. Dość często w świetlicy odbywa się wspólne pieczenie słodkości – ciasteczek, babeczek, gofrów czy pizzy. Cieszą się one dużym zainteresowaniem dzieci i podtrzymują swobodną, niezobowiązującą atmosferę świetlicy.

Drogomyśl

Świetlica w Drogomyślu znajduje się w **budynku gminnej szkoły podstawowej** – na pierwszym piętrze, w przestrzeni oddzielonej od pozostałej części placówki. W ciągu dnia w sali przeznaczonej na świetlicę odbywają się zwykłe lekcje (jest to szkolna klasa). W tym samym budynku szkolnym znajduje się też druga świetlica – świetlica szkolna. Dzięki temu dzieci od rana do godziny 18.00 są pod opieką osoby dorosłej (rano – lekcje w szkole, do godziny 15.00 mogą przebywać w świetlicy szkolnej, a w godzinach 13:00-18:00 w gminnej świetlicy). Do świetlicy Emgoku uczęszczają przeważnie dzieci z klas 1-4. Jej lokalizacja na terenie szkoły powoduje także pewne niezależne od Emgoku **ograniczenia** – do placówki nie chodzą dzieci nie będące uczniami tamtejszej szkoły.

Kierowniczką świetlicy jest doświadczona animatorka i działaczka społeczna. Na wyposażeniu świetlicy jest kilka stanowisk komputerowych, szkolne ławki oraz stół do bilarda i piłkarzyki (ryc. 10). W placówce nie ma kuchni, ani dodatkowego wyposażenia gastronomicznego (np. piekarnika). W stosunku do pozostałych świetlic powoduje to mniejsze możliwości aktywizacji dzieci, które głównie **wspólnie odrabiają lekcje albo uczestniczą w zajęciach** (przeważnie plastycznych), przygotowanych przez panią kierownik świetlicy. Mogą też po prostu **grać na komputerze, w piłkarzyki lub bilard znajdujący się w sali.**

Dzieci zapytane dlaczego lubią przychodzić do świetlicy odpowiadały, że *„są tutaj komputery i piłkarzyki”*, *„jesteśmy tu po prostu razem”* oraz *„uczymy się angielskiego grając w Minecrafta”*. Świadczy to tym, że świetlica spełnia funkcję integracyjną dla uczniów, pozwala im dłużej przebywać z rówieśnikami przed zakończeniem szkolnego dnia.

Ryc. 10. Świetlica w Drogomyślu, fot. Katarzyna Kamler

Zbytków

Świetlica w Zbytkowie została otwarta w 1995 roku z inicjatywy miejscowego radnego. Jest to miejsce przyjazne dzieciom młodszym i starszym, znajdujące się w suterenie budynku przedszkola. Składa się z dwóch sporych, przestronnych sal, udostępnionych osobom korzystającym ze świetlicy, w których znajdują się stanowiska komputerowe, stół do ping-ponga oraz bilard.

Ryc. 11. Świetlica w Zbytkowie, fot. Katarzyna Kamler

Zbytków jest jedyną miejscowością w gminie, w której nie ma szkoły podstawowej. Powoduje to, że ruch w tej świetlicy zaczyna się później niż w pozostałych placówkach (dzieci muszą mieć czas, aby wrócić ze szkoły do miejscowości).

Kierowniczką świetlicy jest miejscowa liderka, osoba znana w Zbytkowie. Jest to kapitał, którego wartość można było zobaczyć podczas organizacji pomocy dla uchodźców z Ukrainy w lutym i marcu 2022 roku, kiedy to świetlica na jakiś czas stała się punktem zbiórek i sztabem wolontariackim.

Na co dzień w świetlicy dzieci często wspólnie **przygotowują gofry, tworzą prace plastyczne, grają w gry planszowe i nie tylko** (np. w „państwo-miasto"). Organizowane są także **wycieczki i wyjazdy** do kina lub na basen.

Zabłocie

Świetlica w Zabłociu działa od 2002 roku i zdecydowanie różni się od pozostałych gminnych świetlic. Jest położona na obrzeżach, w głębi wsi, z dala od głównej drogi, tuż obok dużego boiska piłkarskiego. Na parterze budynku, w którym znajduje się świetlica jest Chata nad Zalewem, oferująca salę na wynajem. Obok wybudowano dużą altanę/wiatę, wykorzystywaną również w działalności placówki. Działalność świetlicy skierowana jest zarówno do dzieci, jak i młodzieży. Wchodząc do świetlicy można poczuć **artystycznego ducha** – w salce na poddaszu pełno jest przyborów malarskich i rękodzielniczych, z których mogą korzystać dzieci i młodzież. Obok głównej sali znajduje się też mała – ze stolikami i krzesłami, wykorzystana na kameralne spotkania. Do dyspozycji uczestników są także piłkarzyki i wiele gier planszowych (ryc. 12).

Ryc. 12. Świetlica w Zabłociu, fot. Katarzyna Kamler

W świetlicy prężnie działa **grupa plastyczna** pracująca pod okiem lokalnej artystki Martyny Szymik-Kaszy. Zajęcia odbywają się regularnie i przychodzą na nie zarówno młodsi, jak i starsi uczestnicy (**również uczniowie licealni**); niektórzy przychodzą na zajęcia plastyczne regularnie i są z placówką związani od wielu lat. Świadczy to o więzi, jaką udało się nawiązać kierowniczce i instruktorce z młodzieżą. Kierowniczka świetlicy również zajmuje się rękodziełem, jest absolwentką Uniwersytetu Ludowego i wciąż dokształca się w tym zakresie. Swoje umiejętności wykorzystuje organizując także **jednorazowe wydarzenia i zajęcia rękodzielnicze** dla dzieci i młodzieży, w tym garncarskie, ceramiczne, wyplatanie itp.

Strumień „Hakuna Matata”

Świetlica „Hakuna Matata” dzięki swojej doskonałej lokalizacji, bezpośrednio w budynku Emgoku oraz dostępowi do bogatej infrastruktury domu kultury, cieszy się **dużym zainteresowaniem** wśród młodych mieszkańców gminy. Działa ona od 2014 roku i jest najmłodszą z wszystkich sześciu placówek.

Świetlica, w dość dużej i przestronnej sali, jest bardzo dobrze wyposażona (ryc. 13) – znajdują się tu komputery z dostępem do internetu, stół do ping-ponga, piłkarzyki, rzutki, sprzęt do zabaw (skakanki, hula-hop, piłki itp.). Organizowane są tu różne

wydarzenia i zajęcia dla dzieci. Młodzież ze Strumienia, z którą były przeprowadzane warsztaty badawcze, dobrze wspominała czasy, kiedy korzystali ze świetlicy gdy byli młodsi.

Ryc. 13. Świetlica w Strumieniu, fot. Katarzyna Kamler

Rekomendacje dla świetlic

Na podstawie rozmów z kierowniczkami świetlic, dziećmi i młodzieżą obecnymi w placówkach oraz obserwacją uczestniczącą, nasuwają się następujące wnioski.

- ➔ Pomimo organizacji w ciągu roku kilku wspólnych wydarzeń dla wszystkich świetlic w gminie, dzieci i młodzież uczęszczająca do placówek odczuwają lekki **niedosyt wspólnych, międzyświetlicowych wydarzeń**. Słyszałyśmy od uczniów (szczególnie w świetlicy w Bąkowie), że chcieliby brać udział w większej liczbie wspólnych wydarzeń, aby integrować się z pozostałymi dziećmi. Dobrym pomysłem może być zorganizowanie wcześniej wspominanego „Dnia talentów" dla dzieci lub rozgrywek sportowych (np. w piłkę nożną) pomiędzy świetlicami. Dzieci i młodzież w gminie bardzo interesują się losami zwierząt – może ciekawym wydarzeniem byłaby **seria spotkań z osobami pracującymi z psami lub kotami** w formie cyklu zajęć – za każdym razem w innej świetlicy. Aby lepiej zintegrować dzieci można zorganizować w

gminie **grę terenową** – każda świetlica miałaby własną reprezentację, a uroczysty finał odbyłby się na terenie Emgoku.

➔ Każda ze świetlic może też przeprowadzić **mini-sondę wśród dzieci**, które do niej uczęszczają. Zapytać się, jakich wydarzeń oczekują, w co chciałyby się zaangażować. Można wspólnie z dziećmi narysować „świetlicę marzeń" lub „miejscowość marzeń" (analogicznie jak zrobiły to dzieci w Bąkowie). Taka wiedza pozwoli paniom kierującym świetlicami wyjść naprzeciw oczekiwaniom dzieci i młodzieży i w jak największym stopniu spersonalizować profil działania placówki.

Młodzież ze szkół podstawowych

Gmina Strumień oczami młodzieży

W czasie badań prowadzonych w ramach diagnozy starałyśmy się dotrzeć do jak najszerszej grupy młodych mieszkańców. Zdecydowałyśmy się postawić przede wszystkim na spotkania w gminnych szkołach podstawowych. W warsztatach wzięły udział wybrane klasy 6, 7 i 8 z dwóch gminnych placówek: był to Zespół Szkolno-Przedszkolny w Drogomyślu oraz Szkoła Podstawowa w Strumieniu (łącznie osiem klas). Ze względu na krótki i intensywny czas warsztatów pytałyśmy uczniów o najważniejsze, z punktu widzenia Emgoku, zagadnienia.

Młodzież zauważa zarówno plusy, jak i minusy życia w małym mieście i gminie takiej jak Strumień. Nieduża geograficznie przestrzeń jest przez młodych ludzi oswojona i pełna miejsc o wartości sentymentalnej, związanych przede wszystkim z miejscami wspólnymi, w których spędza się czas razem, w grupie rówieśników. Takimi miejscami są wały nad Wisłą czy tzw. nowa droga, ale także teren wokół Emgoku oraz sam Emgok (ryc. 14 i 15).

Ryc. 14. Mapa miejsc ważnych dla młodzieży w gminie Strumień stworzona na warsztatach badawczych, fot. Justyna Szymańska

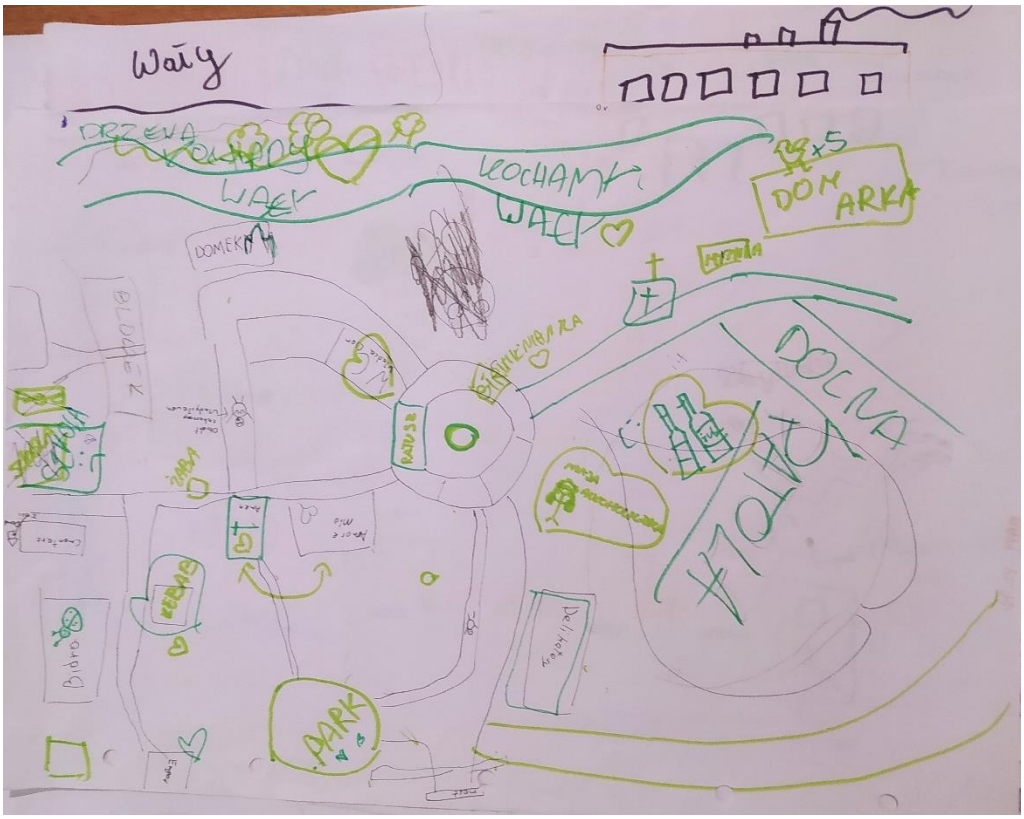

Ryc. 15. Mapa miejsc ważnych dla młodzieży w gminie Strumień stworzona na warsztatach badawczych, fot. Justyna Szymańska

Słabe strony gminy

W czasie warsztatów zadałyśmy młodzieży pytanie **czego ich zdaniem brakuje w gminie Strumień**. Najwięcej odpowiedzi dotyczyło miejsc rozrywki, spotkań, jak również specjalistycznych sklepów odpowiadających zainteresowaniom młodych ludzi. Niektóre odpowiedzi były bardziej realistyczne i odnosiły się w większym stopniu do podniesienia poziomu życia mieszkańców poprzez poprawę tego, co już w Strumieniu jest, a była to m.in. poprawa komunikacji publicznej, niedostateczna ilość małej architektury (ławki, kosze na śmieci) czy czynnego dłużej gabinetu pielęgniarskiego w szkole. Co ważne, pojawiały się także odpowiedzi związane z brakiem przestrzeni i możliwości do integracji, spotykania się, bycia razem. Niektórym osobom brakuje po prostu pretekstu, aby wyjść z domu poza szkołą, nawiązać nowe znajomości, spędzić czas w grupie rówieśników. Zwłaszcza po okresie pandemii bardzo ważnym jest, aby odbudowywać tę nadszarpnięte poczucie wspólnotowości, bycia częścią lokalnej społeczności, którą coś łączy. Warto promować takie inicjatywy w duchu otwartości i włączania, zwłaszcza że według niektórych osób w Strumieniu brakuje również tolerancji i szacunku dla inności.

NIEDOSTATKI INFRASTRUKTURY W GMINIE, KTÓRE MŁODZIEŻ CHCIAŁABY POPRAWIĆ, TO:

- więcej miejsc do rekreacji
- więcej spotkań integracyjnych
- więcej ławek
- więcej koszy na śmieci
- więcej zieleni
- wyremontować drogi
- park dla psów
- dostępność worków na psie odchody
- lepszy rozkład jazdy autobusów i pociągów
- dłużej czynny gabinet pielęgniarki w szkole
- automat z jedzeniem w szkole
- większa dostępność książek
- trasa rowerowa

- trasa konna
- więcej tolerancji

Młodzież wymieniała również konkretne miejsca, które chciałaby widzieć w swojej gminie, które mówią więcej o aspiracjach i zainteresowaniach młodych ludzi, niż stanowią realną i konkretną potrzebę. Poniżej przedstawiamy pomysły młodzieży na to, co powinno znaleźć się w gminie ich marzeń.

O CZYM MARZY MŁODZIEŻ?

- McDonald’s, Pizza Hut, Rossmann
- kino
- kryty basen
- kręgielnia
- park trampolin
- skate park
- duża biblioteka
- bubble tea
- jeżdżąca budka z lodami
- hulajnogi elektryczne
- tor gokartowy
- park linowy
- Energylandia
- galeria handlowa
- szkoła językowa
- sklep muzyczny
- sklep jeździecki
- jakakolwiek restauracja
- sklepy ezoteryczne i z minerałami
- strzelnica
- zoo
- schronisko dla zwierząt
- kluby MMA
- kręgle

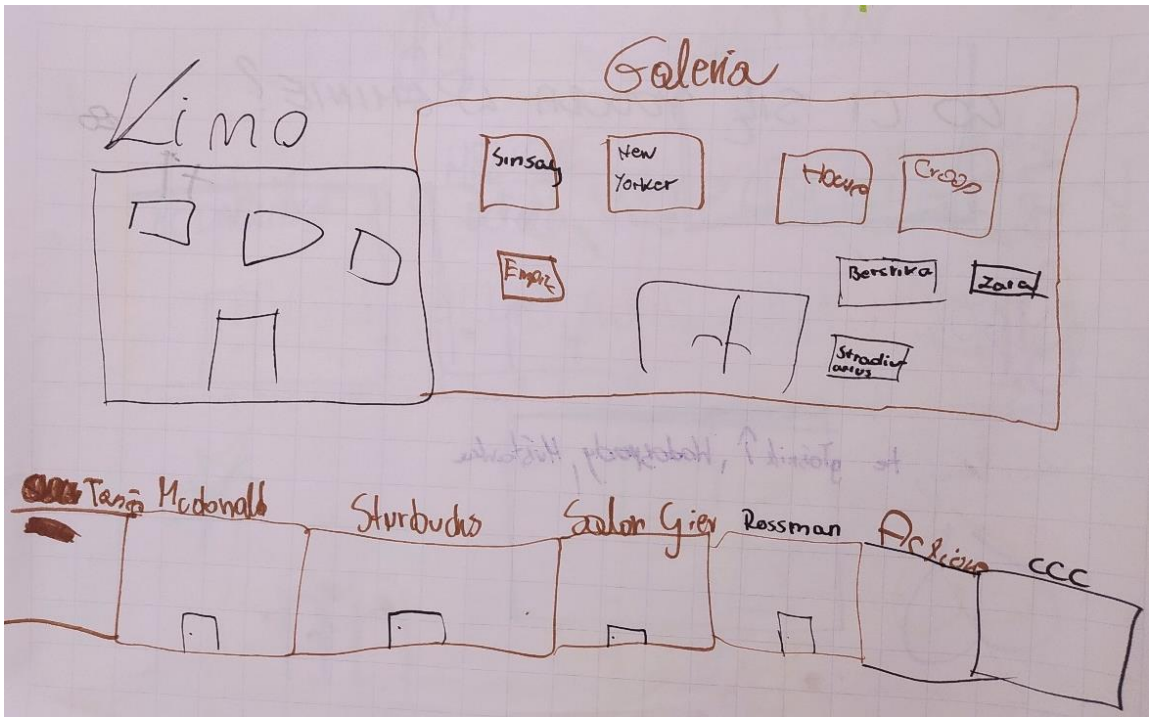

Ryc. 16. Mapa „Strumień moich marzeń” stworzona na warsztatach badawczych, fot. Justyna Szymańska.

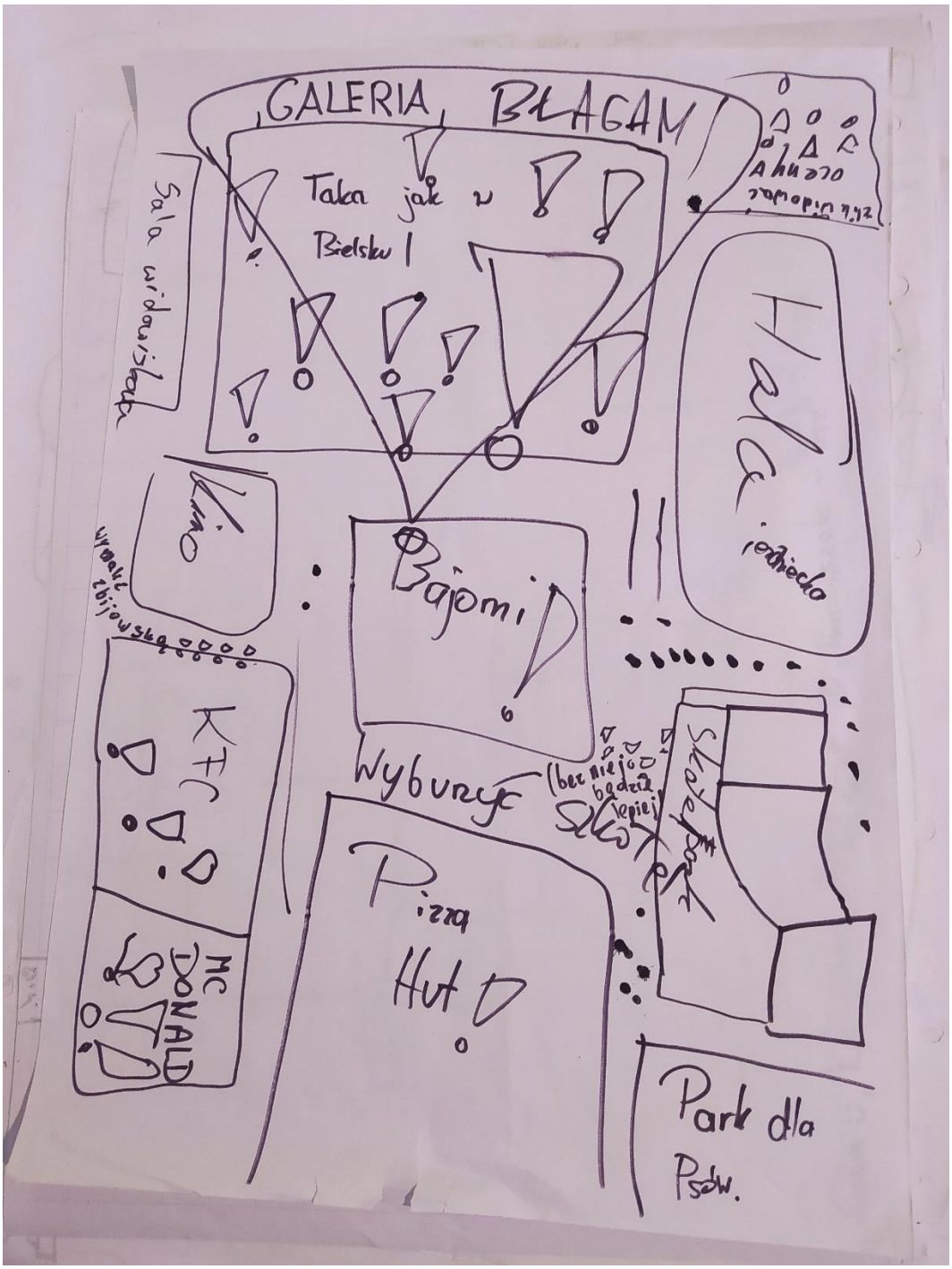

Ryc. 17. Mapa miejsc ważnych dla młodzieży w gminie Strumień stworzona na warsztatach badawczych, fot. Justyna Szymańska

Mocne strony gminy

Zapytałyśmy uczniów o to, jak postrzegają swoją gminę i/lub swoją miejscowość. W odpowiedzi uzyskałyśmy wiele **pozytywnych opinii**. Uczniowie przede wszystkim wymieniali atuty infrastrukturalne związane z zagospodarowania terenu oraz podkreślali malownicze położenie gminy.

Zalety gminy wymieniane przez uczniów można podzielić na kilka kategorii. Uczniowie, zapytani co podoba im się w gminie najczęściej wskazywali **miejsca, w których lubią się spotykać**. Najczęstszą odpowiedzią były gminne boiska (m.in. w Zabłociu i Strumieniu) wraz z ich infrastrukturą. W Drogomyślu uczniowie często wskazywali ścieżkę rekreacyjną nad stawem Podymacz oraz tamtejszy skwerek. W szkole w Strumieniu uczniowie często mówili o terenach nad Wisłą w okolicach mostu. Pojawiały się też ogólne elementy małej architektury jak trzepaki, pomnik żaby w Strumieniu. Co ciekawe uczniowie podkreślali też obiekty religijne – plebanię i kościoły – jako miejsca, w których spędzają czas, które podobają im się w gminie i są dla nich ważne.

MOCNE STRONY GMINY W KONTEKŚCIE ZAGOSPODAROWANIA TERENU

- park
- basen
- Orlik/boisko w Zabłociu/altanka przy boisku, hala sportowa
- trzepak
- PKP
- okolice mostu nad Wisłą w Strumieniu
- Emgok
- place zabaw (np. w Emgoku)
- OSP (m.in. Bąków)
- skwerek w Drogomyślu
- stawy i zalewy (np. łowisko pod Borem, Zalew Goczałkowicki)
- rynek
- cmentarz
- ścieżka nad Podymaczem
- kurniki w Bąkowie

- wały wodociągowe
- pomnik żaby w parku w Strumieniu
- fryzjer
- las (np. Pawłowicki)
- pola
- Wisła
- plebania, kościoły
- chatka w Drogomyślu (miejsce spotkań „pod dachem”)

Większość z tych miejsc jest też miejscami, w których młodzież się spotyka. Dobrze jest znać ulubione miejsca młodych mieszkańców gminy – Emgok może te informacje wykorzystać przy organizowaniu wydarzeń skierowanych dla młodych mieszkańców. Jest spora szansa, że organizacja imprezy/wydarzenia w miejscu, z którym młodzież jest „oswojona” pozytywnie wpłynie na frekwencję.

We wskazaniach pojawiały się także **punkty gastronomiczne**. Są to miejsca, w których uczniowie spotykają się towarzysko, ale także takie, w których można smacznie zjeść (co podkreślali sami uczniowie).

PUNKTY GASTRONOMICZNE I SKLEPY

- pizzeria
- cukiernia Olanda
- kebab
- Strumienianka
- Supermarket EMI w Zabłociu
- Biedronka w Strumieniu

Uczniom, którzy brali udział w warsztatach szczególnie zapadło w pamięć gminne wydarzenie, jakim jest Staromiejska wiosna. Uczniowie doceniają też niematerialne lub mniej trwałe atuty swoich okolic, wśród których wymieniali: malownicze widoki, świeże powietrze, kwitnące maki, obecność jaszczurek w lesie, czy wydobywanie solanki.

Co młodzież zorganizowałaby w Strumieniu?

W czasie warsztatów badawczych zapytałyśmy uczniów, na jakie inicjatywy wydaliby ok. 3000 zł, gdyby zależało to tylko od nich. Takie postawienie pytania pozwoliło nie tylko poznać i porozmawiać z uczniami o ich marzeniach i potrzebach, ale także poinformować o planowanym w ramach programu Dom Kultury+ konkursie, w którym mogą wziąć udział.

Wśród odpowiedzi zdecydowanie najwięcej było pomysłów dotyczących **jednorazowych lub cyklicznych wydarzeń**. Znalazły się wśród nich spotkania, pokazy, zloty, turnieje i konwenty związane z zainteresowaniami młodzieży, w tym z japońską i koreańską kulturą, anime, fantastyką czy furry[16]. Dużą grupę pomysłów stanowiły też różnorodne festiwale, koncerty i imprezy. Po popularności tych odpowiedzi widać, jak ważne dla młodzieży są wydarzenia, które nie tylko umożliwiają rozwijanie swoich pasji, ale także mają **wymiar towarzyski i społeczny**, budują poczucie wspólnotowości i przynależności do grupy rówieśników.

Inna duża część głosów młodzieży padła na poprawę lub stworzenie nowej infrastruktury w Strumieniu lub na terenie ich rodzinnych wsi. Marzenia młodych ludzi krążą wokół powstania w Strumieniu takich miejsc jak McDonald's, Starbucks, pizzeria czy sklepów Rossmann i Pepco. Jak powiedziały uczennice jednej z klas: *„Gdyby to wszystko tu było, to byśmy nawet mogły tu zostać"*. Większość tych inwestycji raczej nie powstanie w Strumieniu w możliwej do przewidzenia przyszłości, jednak wskazanie ich przez młodzież mówi dużo o poczuciu peryferyjności, jaką odczuwają nastolatki z mniejszych miast. Obecność światowych marek oraz możliwość korzystania ze znanych restauracji i sklepów pozwala poczuć się częścią głównego nurtu młodzieżowej kultury, na czym nastolatkom w tym wieku bardzo zależy. Nawet obecność budki z kebabem to nie tylko możliwość zjedzenia na szybko czegoś ciepłego, ale także posiadanie namiastki miejsca wspólnego, gdzie można się umówić, spotkać, a także – co dla młodych ludzi jest nie mniej ważne – bycia takim, jak inni, z większych ośrodków, którzy takie możliwości mają. Posiadając okno na świat, jakim jest internet i media społecznościowe, młodzież doskonale zdaje sobie

[16] Furry to osoba zainteresowana tzw. sztuką futrzastą, czyli wcielaniem się w antropomorficzne postaci zwierząt lub fikcyjnych czy mitycznych stworzeń. Najstarszym konwentem w Polsce jest Futerkon (https://2022.futerkon.pl/futerkon)

sprawę z tego, co jest obecnie wyznacznikiem trendów, a co oznacza peryferyjność. Wśród odpowiedzi znalazły się też całkiem realne do realizacji, a mówiące dużo o tym, że **młodzież nie jest obojętna na to, jak wygląda ich miasto i najbliższa okolica** oraz ma często konkretne pomysły na to, jak można ułatwić lub umilić życie mieszkańcom. Do takich pomysłów należą chociażby tablica informacyjna na rynku w Strumieniu, ławki z kontaktami do ładowania telefonów, źródełka z wodą pitną w parku czy nasadzenie nowych drzew.

Wiele pomysłów krążyło także wokół **poprawy infrastruktury sportowej**, a także wydarzeń związanych z aktualną sytuacją w Ukrainie. Młodzież jest doskonale poinformowana, często na bieżąco śledzi to, co dzieje się w czasie wojny u naszych wschodnich sąsiadów i reaguje na to bardzo empatycznie. Stąd pojawiały się nie tylko pomysły bezpośredniej pomocy, ale także kursów języka ukraińskiego lub rosyjskiego, aby ułatwić komunikację z gośćmi z Ukrainy. O empatii młodych ludzi świadczą także idee związane z pomocą ubogim, chorym i starszym.

Ciekawą kategorię stanowiły też ponownie **pomysły związane ze zwierzętami** – kocia kawiarnia, schronisko, wystawa psów czy targi terrarystyczne. Młodzież jest wrażliwa także na potrzeby zwierząt, wiele osób chciałoby mieć własnego zwierzaka, ale z jakiegoś powodu może być to niemożliwe. Wydarzenia związane ze zwierzętami na pewno cieszyłyby się popularnością wśród młodych mieszkańców gminy.

Poniżej przedstawiamy zebrane pomysły młodzieży na to, co powinno powstać lub zadziać się w gminie Strumień. Poniższą listę należy traktować raczej jako źródło inspiracji i przyczynek do dalszych rozmów z młodzieżą, niż bank gotowych pomysłów.

POMYSŁY MŁODZIEŻY NA...

WYDARZENIA

- spotkania i konwenty (tematy: fantastyka, furry, anime)
- wydarzenia związane z kulturą popularną Japonii i Korei
- spacer popierający społeczność LGBT+
- spotkania młodzieży
- spotkania z osobami popularnymi wśród młodzieży (Maryla Rodowicz, Mariusz Pudzianowski)
- spotkania z autor(k)ami kryminałów (np. Shannon Messenger, Elizabeth Lim)
- spotkanie z Andrzejem Dudą
- turnieje e-sportowe na własnym sprzęcie (np. Fortnite, League of Legends, Minecraft, Valorant)
- zlot Fiatów Cinquecento
- pokazy wyczynowe (np. rowerowe, quady)
- rajd rowerowy po całej gminie z darmowym poczęstunkiem na końcu

IMPREZY I FESTIWALE

- festiwal muzyczny
- koncerty (np. Sentino, sanah, Young Leosia, Ariana Grande)
- festiwal jedzenia
- festiwal filmów
- festiwal kolorów
- imprezy na podwórku
- impreza strażacka
- impreza ukraińska
- piana party
- dożynki

TARGI I GIEŁDY

- giełdy i targi przedmiotów
- targi książkowe

ZAWODY I KONKURSY

- zawody wędkarskie
- konkurs talentów
- konkurs śpiewania w Drogomyślu

INICJATYWY POMOCOWE/CHARYTATYWNE

- psycholog dla ubogich
- dom opieki

POMOC UKRAINIE

- kurs rosyjskiego/ukraińskiego
- posąg Joe Bidena
- pomoc Ukrainie

INFRASTRUKTURA SPORTOWA

- skate park
- nowa trawa na Orliku
- nowe siatki w bramkach
- boisko do siatkówki
- park linowy
- tor gokartowy
- wrotkarnia
- drogi rowerowe
- mini golf
- strzelnica
- stajnia szkolna
- paintball / ASG

POPRAWA ISTNIEJĄCEJ INFRASTRUKTURY

- tablica informacyjna na rynku w Strumieniu
- nowe drzewka
- ławki z kontaktami
- źródełka/woda do picia w parku

NOWE MIEJSCA

- Rossmann, Pepco, McDonald, pizzeria, Starbucks
- park wodny
- kebab w Zabłociu
- food trucki
- salon gamingowy
- ściany na graffiti
- szkoła językowa
- pomnik żaby
- ciastkarnia

ZWIERZĘTA

- kocia kawiarnia
- schronisko dla zwierząt
- wystawa psów
- targi terrarystyczne

INNE

- częstsze autobusy w Drogomyślu
- więcej książek

Czas wolny młodzieży

Po szkole

W tygodniu po szkole młodzież dzieli swój czas między obowiązki związane z nauką, zajęcia dodatkowe, spotkania towarzyskie i rozrywkę. Bywa, że uczniowie są przemęczeni szkolnym dniem i po powrocie do domu po prostu odsypiają. Część czasu po szkole zajmuje im również nauka oraz odrabianie lekcji. Jednak najważniejszą aktywnością pozalekcyjną jest spotykanie się z kolegami i koleżankami. **Ten wymiar społeczny czasu wolnego, spędzanego w domu lub na zewnątrz, na żywo lub online, poczucie bycia częścią grupy jest bardzo istotny dla młodych ludzi.** Popularne są spotkania na żywo, najczęściej w formie spacerów lub w wybranym miejscu poza domem, zwłaszcza w sezonie letnim, jednak czasami obowiązki lub odległość miejsca zamieszkania stoi na przeszkodzie w spotkaniach w realnym świecie. Wówczas młodzież pozostaje w kontakcie poprzez **media społecznościowe** (takie jak Instagram czy TikTok) **i komunikatory** (Messenger, WhatsApp, Discord). To, co dorośli często określają jako „siedzenie w telefonie", często jest sposobem utrzymywania relacji, kiedy bezpośredni kontakt jest niemożliwy. Aktywne śledzenie mediów społecznościowych, a także słuchanie muzyki na YouTube czy Spotify pozwala być na bieżąco z informacjami i trendami, co również ważne w utrzymywaniu więzi z rówieśnikami. Wbrew obiegowym opiniom, nastolatki w wolnym czasie lubią również czytać książki. W tym przypadku również może umykać to uwadze dorosłych, ponieważ część książek nie jest czytana w tradycyjnej wersji papierowej, ani nawet na czytnikach, lecz przez aplikację na telefon lub stronę internetową **Wattpad**. Jest to platforma, która umożliwia darmowe publikowanie i udostępnianie szerokiej publiczności własnych treści, najczęściej w formie opowiadań lub powieści. Autorzy często tworzą tzw. *fanfiction* (czasem nazywane w spolszczonej wersji fanfikami), czyli własne wersje historii bohaterów znanych z literatury, gier lub filmów[17]. Wśród tematyki, która najbardziej interesuje młodzież sa mangi, kryminały i historie o Harrym Potterze (zarówno w wersji oficjalnej, jak i fanfiki na Wattpadzie).

[17] Więcej o zjawisku fanfiction można przeczytać np. w tym artykule: https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/kultura/1517432,2,fan-fiction-czyli-ciagi-dalsze-ksiazek.read (data dostępu: 14.05.2022)

Grupową aktywnością jest również granie w drużynowe gry online. Wśród gier największą popularnością cieszą się:

Fortnite, PS4, Genshin Impakt, Valorand, CS, GTA, Super Mario, FIFA 2022, Far Cry 6, Minecraft, Pokemon Go, Tomb Raider, Smash Kards, League of Legends (LOL), osu!, World of Tanks, Friday Night Funkin', Goblox, Age of Empires 2, Forza Horizon 5, seria Call of Duty: Call of Duty 1, Call of Duty 2, Call of Duty: Modern Warfare 3, Call of Duty: Black Ops.

Po lekcjach uczniowie uprawiają również sport. Jest to głównie piłka nożna, koszykówka, boks, zajęcia taneczne, akrobatyka, jazda na rolkach, jazda na deskorolce, jazda konna.

Część czasu wolnego nastolatki spędzają także na zajęciach dodatkowych lub w świetlicy. Wachlarz zajęć obejmuje aktywności od kuglarstwa, przez zajęcia muzyczne (np. gra na pianinie), zajęcia fotograficzne, chór, szachy, języki obce (japoński, koreański, francuski, niemiecki). Tu warto podkreślić, że popularność języków azjatyckich jest związana głównie z **modą na kulturę koreańską** (przede wszystkim kulturę popularną, zwłaszcza muzykę, tzw. **K-pop**) oraz japońską (głównie **mangi i anime**).

W weekend

Weekend to czas obowiązków, a także zajęć i rozrywki, na które nie ma czasu w ciągu tygodnia. W weekend wiele młodych osób pomaga rodzicom w porządkach i pracach domowych oraz jeździ z nimi na zakupy, na wycieczki i w odwiedziny do dziadków lub dalszej rodziny. W sobotę i niedzielę młodzież uczęszcza na zajęcia dodatkowe i korepetycje, na które nie ma czasu w tygodniu, chodzi na wolontariat do Emgoku, na spotkania wspólnot Dzieci Maryi, na spotkania dla młodzieży w miejscowym OSP.

Przede wszystkim jednak weekend oznacza **więcej czasu na spotkania ze znajomymi i wspólne spędzanie czasu**, w formie spacerów, uprawiania sportu, ale także tzw. **nocek**, czyli nocowania u siebie w domach. To także więcej czasu na oglądanie filmów, głównie na YouTube, granie w gry komputerowe i planszowe (np. Monopol) oraz czytanie książek, także na Wattpadzie.

W wakacje

Wakacje to czas **wyjazdów** na wczasy z rodzicami, do dziadków, wycieczek, kolonii i obozów. Wyjazdy zajmują jednak tylko część wakacyjnego czasu młodzieży. Pozostając przez przynajmniej część wakacji w domu, młodzież spędza czas wolny podobnie jak w ciągu roku po szkole lub w weekendy, może jednak poświęcić na swoje ulubione zajęcia więcej czasu.

Doświadczenia młodzieży z Emgokiem

Zapytałyśmy gminną młodzież o ich doświadczenia i skojarzenia z domem kultury. Chciałyśmy się przede wszystkim dowiedzieć, czy jest on rozpoznawalny wśród młodych mieszkańców gminy Strumień. **Okazało się, że działalność domu kultury kojarzą uczniowie uczęszczający do szkoły w Strumieniu. Im dalej od miejscowości gminnej, tym rozpoznawalność Emgoku jest mniejsza.** Część z uczniów, szczególnie jak byli młodsi, uczęszczała na dodatkowe zajęcia do Emgoku, jednakże wiele z nich nie wiedziało, że były one organizowane przez gminny dom kultury. Podobnie wyglądała sytuacja z gminnymi świetlicami – nie są to placówki rozpoznawalne jako jedna z filii domu kultury (chyba, że jest to świetlica w Strumieniu). Dzieci i młodzież nie zastanawiają się, kto je pośrednio prowadzi. Zaskoczeniem był także fakt, że większość badanych uczniów w szkole w Drogomyślu nie słyszała nigdy o jednym z najbardziej głośnych festiwali w gminie – Gali Tanecznej Art Gang, która odbywała się w weekend poprzedzający spotkania w szkołach. Uczniowie w szkole w Strumieniu potrafili wymienić działalność miejskiego domu kultury oraz część z nich aktywnie uczestniczy w jego życiu (jako uczestnicy zajęć lub wolontariusze).

Podsumowując, doświadczenia gminnej młodzieży z Emgokiem można podzielić na takie, które są związane z **zajęciami, na które uczniowie uczęszczają lub uczęszczali jak byli młodsi**; **wydarzenia, w których sami uczestniczyli** oraz na **skojarzenia związane z postrzeganiem domu kultury lub wyobrażeniami tworzonymi na podstawie opowieści rówieśników**.

UCZESTNICTWO W ZAJĘCIACH DODATKOWYCH

- szachy
- zajęcia plastyczne
- zajęcia fotograficzne
- zajęcia kulinarne
- zumba
- zajęcia na świetlicy
- zajęcia z robotyki LEGO
- kurs szycia

- kuglarstwo
- zajęcia gitarowe
- zajęcia jujitsu

INFRASTRUKTURA

- basen
- plac zabaw
- toalety
- ogólnodostępna woda do picia („*można napić się wody w baniakach*”)

WYDARZENIA

- koncert ESCAPE
- występ beatboxera
- konkursy recytatorskie
- wystawy
- festyny
- dożynki
- wyjazdy do parku trampolin
- koncert Bartosza Szymoniaka
- ferie zimowe
- bale przebierańców
- karnawały
- wycieczki do kina

INNE

- pomaganie w wynoszeniu stolików
- sprzątanie sali zamiast wf
- wolontariat
- malowanie twarzy
- organizacja urodzin

„ZASŁYSZANE”

- grupa taneczna ArtGang
- aktorzy

- scena
- występowanie w stroju śląskim
- wypożyczalnia strojów

Ciekawe jest to, że Emgok kojarzy się młodym ludziom w Strumieniu także w **wolontariatem** – czy to w ramach szkolnych lekcji, czy jako praca dodatkowa.

Młodzi mieszkańcy gminy zostali także zapytani o ich **pomysły na działania w Emgoku, w których chcieliby wziąć udział**. Jednymi z najczęściej pojawiających się odpowiedzi były zajęcia z **akrobatyki, zorganizowanie turnieju gier komputerowych i/lub planszówkowych oraz wydarzenia związanego z kulturą koreańską** (koncerty zespołów k-pop lub tanecznych). Wśród zajęć tanecznych pojawiały się także propozycje na organizację zajęć z **pole dance** (zarówno dla młodzieży, jak i dorosłych) oraz **spotkania z polskimi/zagranicznymi influencerami, youtuberami, celebrytami i muzykami** – osobami, które młodzi ludzie śledzą w mediach społecznościowych. Padały także pomysły na zorganizowanie spotkań poświęconych **projektowaniu ubrań i modelingowi**. Młodzież postuluje także o stworzenie parku linowego na terenie Emgoku.

Z pewnością jest to tylko część propozycji na działania w Emgoku wysunięta ze strony uczniów. Jednakże można je potraktować jako wskazówkę prezentującą zainteresowania lokalnej młodzieży i wykorzystać w szerszych działaniach związanych z planowaniem wydarzeń w domu kultury. Przykładowo, Emgok może zorganizować jednorazowe wydarzenie związane z pole dance, czy projektowaniem strojów – nie muszą to być od razu cykliczne zajęcia. Emgok nie musi także od razu budować parku linowego – można zorganizować taką wycieczkę do parku linowego w sąsiedztwie.

Jedną z **barier** dla uczestnictwa uczniów z Drogomyśla w życiu Emgoku jest słabo rozwinięta komunikacja publiczna. Uczniowie teoretycznie byliby zainteresowani włączeniem się w działania domu kultury, jednak brak możliwości dojazdu komunikacją sprawia, że nie chodzą na zajęcia dodatkowe w Strumieniu. Barierą jest również promocja działalności domu kultury – młodzi mieszkańcy Drogomyśla i okolic nie wiedzieli o wydarzeniach organizowanych przez Emgok. Można się zastanowić,

czy nie warto rozszerzyć kanałów promocyjnych o współpracę z gminnymi szkołami (np. promocja w mediach społecznościowych szkół, wywieszanie plakatów informujących o wydarzeniach bezpośrednio w szkole czy wysyłka maili do dyrekcji/nauczycieli/szkolnych pedagogów z informacją o wydarzeniach organizowanych przez dom kultury w Strumieniu). Bezpośrednie dotarcie do potencjalnych odbiorców wydarzeń może przełożyć się na większą frekwencję i rozpoznawalność domu kultury wśród młodych mieszkańców gminy.

Na podstawie rozmów z młodymi mieszkańcami gminy można odnieść wrażenie, że Emgok postrzegany jest przez nich jako **miejsce dla utalentowanych osób** – profesjonalistów, osób zaawansowanych, z doświadczeniem. Onieśmiela osoby, które nie czują się, aby były w jakiejś dziedzinie mistrzami (nie tańczą, nie rysują), a dopiero chciałyby zacząć swoją przygodę z szeroko rozumianą kulturą. Także sam budynek i jego profesjonalne wyposażenie może onieśmielać rozmachem. Wprawdzie w ofercie zajęć znajdują się zajęcia skierowane zarówno do amatorów, jak i profesjonalistów, jednakże w świadomości mieszkańców dom kultury jawi się jako miejsce, które skupia profesjonalistów. Dlatego może warto szerzej promować ofertę skierowaną do „zwykłego człowieka", który chciałby podszkolić się w nowej dziedzinie, nie będąc fachowcem.

Kogo młodzież chciałaby zaprosić do Emgoku?

Zapytałyśmy też młodych ludzi o ich zainteresowania związane z mediami społecznościowymi. Chciałyśmy się dowiedzieć kogo uczniowie obserwują, „śledzą" w mediach społecznościowych (w szczególności na Instagramie, YouTubie i TikToku), jakiej muzyki słuchają, kogo podziwiają i z kim, ze świata szeroko rozumianej kultury, się utożsamiają. W odpowiedziach pojawiały się najczęściej młode, niewiele starsze od samych uczniów, influencerki/influencerzy lub osoby związane z kulturą rapu/hip-hopu. Pojawiali się także znani sportowcy – przeważnie piłkarze lub zawodnicy sztuk walki (głównie MMA). Uczniowie wskazywali również osoby znane ze świata polityki i podróżowania.

Poniżej prezentujemy listę najczęściej pojawiających się znanych osób (z podziałem na polskich i zagranicznych artystów), popularnych wśród lokalnej młodzieży. Osoby

wyróżnione pogrubioną czcionką pojawiały się najczęściej we wskazaniach uczniów – są to artyści, których uczniowie chcieliby zaprosić do Strumienia na spotkanie.

Z POLSKI

- **Raperzy i raperki**
    - **Oliwka Brazil***
    - **Young Leosia**
    - **white 2115**
    - **Kinnie Zimmer**
    - **Mata**
    - **SBM Label (i cała wytwórnia hip-hopowa)**
    - **Jan Rapowanie**
    - **Bedoes**
    - **Team X**
    - **Sentino**
    - **Dawid Jasper**
    - **Kukon**
    - Kali
    - Fukaj
    - Słoń
    - Kizo
    - Popek
    - Miły ATZ
    - Paluch
    - DGE
    - Malik Montana
    - Gibbs
    - ReTo

***nazwy pogrubione to imiona osób, które pojawiały się najczęściej we wskazaniach młodzieży**

- **Piosenkarze i piosenkarki**

    - **Sanah**
    - **Sylwia Grzeszczak**
    - **Zenek Martyniuk**
    - **Maryla Rodowicz**
    - Roxana Węgiel
    - Podsiadło
    - Wiki Gabor

- **Osoby z show biznesu**

    - **Robert Makłowicz**
    - **Magda Gessler**
    - **Wojciech Cejrowski**
    - **Zbigniew Stonoga**
    - Krzysztof Ibisz
    - Caritas Polska
    - Andrzej Duda
    - Vanessa Aleksander

Influencerzy i influencerki

    - **Ekipa Friza**
    - **Wersow - Weronika Sowa**
    - **Kalucha**
    - **Marcin Dubiel (członek Team X)**
    - **Poczciwy Krzychu**
    - Masny Ben
    - Isamu
    - Chucken
    - Khanamelane
    - Dagmara Kaźmierska
    - Agnieszka Grzelak

- **Sportowcy**
    - **Robert Lewandowki**
    - **Mariusz Pudzianowski**
    - Michał Pazdan
    - Łukasz Piszczek

Z ZAGRANICY

- **Aktorzy i aktorki**
    - **Tom Holland**
    - Angelina Jolie
    - Johnny Depp
    - Zendaya
    - Lana Rhodes
    - Sebastian Stan
    - Olivia Rodrigo
    - Elizabeth Olsen
    - Herman Tømmeraas

- **Piosenkarze i piosenkarki**
    - **K-popowcy** (TxT, Bts, Itzy, Stray Kids, Kim Namjoon, Kim Seokjin)
    - Justin Bieber
    - CG5
    - Lovejoy
    - One Direction
    - Imagine Dragons

- **Inne sławne osoby**
    - **Joe Biden**
    - Papież Franciszek
    - Stan Lee (scenarzysta)
    - Elon Musk
    - Ronaldo

KOGO MŁODZIEŻ SŁUCHA/OBERWUJE W MEDIACH SPOŁECZNOŚCIOWYCH?

YouTube

- TheNitroZyniak - https://www.youtube.com/user/thenitrozyniak
- Kizo - https://www.youtube.com/channel/UChH_GbiCBhJFYou4XVK4Gow
- Olsikowa (nauka rysunku) - https://www.youtube.com/channel/UCoIdDLiEScJNU8fsQmp3Flg)

Instagram i Tik Tok

- Isamupt - https://www.instagram.com/isamupt/?hl=pl
- Napom - https://www.instagram.com/napom_official/
- Fame MMA - https://www.instagram.com/famemmatv/?hl=pl
- Arkadiusz Tańcula - https://www.instagram.com/arkadiusz_tancula/?hl=pl, https://www.tiktok.com/@arkadiusz_tancula
- Robert Lewandowski - https://www.instagram.com/_rl9/?hl=pl
- Olivia Gosandra https://www.instagram.com/oliviagosandra/?hl=pl
- Wersow - https://www.instagram.com/wersow/?hl=pl
- Natsu - https://www.instagram.com/natalia.karczmarczyk/?hl=pl
- Monika Kociołek - https://www.instagram.com/monika.kociolek/?hl=pl
- Fusialka - https://www.instagram.com/fusialka/?hl=pl (z Ekipy)
- Paulina Kozłowska - https://www.instagram.com/paulinaakozlowska/?hl=pl
- Marcysia - https://www.instagram.com/ryskalamarcysia/?hl=pl
- Grzesiek Szeliga - https://www.tiktok.com/@grzesiekszeliga

Oczywiście nie jest to zamknięta lista osób, które są obserwowane w mediach społecznościowych przez młodych ludzi w gminie. Wskazują one jedynie **kierunek zainteresowań uczniów**, którego znajomość może być pomocna w przygotowaniu oferty kulturalnej, która jak będzie jak najbardziej skrojona i dopasowana do ich pasji. Nie oznacza to także, że Emgok powinien zaprosić każdą z wymienionych powyżej osób, aby przyciągnąć młodych ludzi do domu kultury. Można zastanowić się nad organizacją koncertu muzyki rap lub hip-hopowej, na której wystąpi jedna z młodych, popularnych obecnie gwiazd. Idąc dalej można zorganizować **warsztaty raperskie, ktore poprowadzi sławny muzyk lub spotkanie z influencerką**. Organizując wydarzenie, które tematycznie będzie odpowiadało na zainteresowania młodych ludzi, można także ich wciągnąć w cały proces organizacji (np. wcześniej kontaktując się ze szkołą, aby przekazała pomysł uczniom).

Dobrym pomysłem może też być organizacja **„nocy tematycznej”** z projekcją filmów, w których grają wskazani przez uczniów aktorzy i aktorki. W rozmowach z młodzieżą często pojawiał się temat polityki – może warto rozważyć stworzenie debaty, spotkania poświęconego obecnej sytuacji politycznej. Analogicznie można przeprowadzić spotkanie z podróżnikami.

Licealiści

Licealiści, czy też szerzej uczniowie szkół średnich, są grupą, która jest w dużej mierze nieobecna w przestrzeni Emgoku. Nie jest to sytuacja wyjątkowa – ta grupa jest jedną z najtrudniejszych, jeśli chodzi o dotarcie z przekazem i ofertą instytucji kultury. W niedużych miejscowościach, takich jak Strumień, w których nie ma szkół średnich, młodzież musi dojeżdżać do sąsiednich miejscowości, aby kontynuować naukę. W ten sposób ma mniej czasu na angażowanie się w swojej rodzinnej miejscowości i często dochodzi do tego, że młodzi ludzie stają się twórcami i odbiorcami kultury w miastach, gdzie znajduje się ich szkoła. Jeżeli przyczyniają się do tego czynniki obiektywne – późno kończące się lekcje, konieczność polegania na rozkładzie komunikacji publicznej, zajęcia dodatkowe itp. – trudno zrobić coś z tą sytuacją z poziomu instytucji kultury. Można jednak próbować dotrzeć do uczniów szkół średnich z ofertą współdziałania dostosowaną do ich zmieniających się z wiekiem potrzeb i oczekiwań, a także dostosować ją do często napiętego grafiku ich lekcji, zajęć pozalekcyjnych i dojazdów.

Czas wolny licealistów

Typowy szkolny dzień licealistów kończy się późno i wracają oni do rodzinnej miejscowości późnym popołudniem lub wieczorem – zazwyczaj po 15:00-16:00, ale czasem nawet po 17:00-18:00, a bywają przypadki, że po godzinie 19:00. Czas po szkole nie jest najczęściej czasem zupełnie wolnym. Wypełniają go obowiązki domowe, nauka, odrabianie lekcji, zajęcia dodatkowe lub zupełnie zwykłe, codzienne czynności, po których młodzież nie ma już siły i energii do kolejnych angażujących działań.

JAK WYGLĄDA CZAS MŁODZIEŻY PO SZKOLE?

Jednego dnia jem obiad i potem siadam do nauki do późnych godzin nocnych, innego dnia skupiam się na kontakcie ze znajomymi (albo realnie, albo kontakt telefoniczny), w piątki zdarza się, że chodzimy na imprezy.

Zazwyczaj zjadam obiad i odrabiam zadania domowe a potem odpoczywam przed telewizorem.

W niektóre dni po zjedzeniu obiadu odwiedzam rodzinę albo przyjaciół.

Jem obiad i odpoczywam, gram i oglądam coś na youtube. Jeśli się uda to wyjdziemy gdzieś ze znajomymi posiedzieć.

Zazwyczaj próbuje odpocząć, jem obiad, przygotowuje się na następny dzień szkoły.

Nie ma jednego dnia, kiedy uczniowie szkół średnich mają więcej czasu w ciągu tygodnia. Zależy to w dużym stopniu od indywidualnego planu dnia, dodatkowych zajęć i innych obowiązków. Zazwyczaj jednak młodzież deklarowała, że dniem z największą ilością czasu wolnego jest piątek.

Zainteresowania licealistów

Uczniowie szkół średnich i starsi mieli często wcześniej w swoim życiu związki z Emgokiem, które jednak zerwały się właśnie w czasie, kiedy zaczęli dojeżdżać do szkoły średniej w innej miejscowości. Częściowo wpływ na to miała mniejsza ilość czasu i zmęczenie dojazdami, częściowo jednak, jak wskazywała młodzież, odczuwali brak propozycji odpowiadających ich zainteresowaniom, które zmieniły się z wiekiem.

Chodziłam, ale było to w dzieciństwie i były to zajęcia przeznaczone właśnie dla takiej grupy wiekowej (było to np. gotowanie, rysowanie, gry i zabawy, tańce).

[Chodziłem na] kółko teatralne, kick-boxing, zumbę, taniec towarzyski i wiele innych rzeczy szczególnie w starej placówce emgoku na rynku, a na wszystkie te rzeczy przestałem chodzić z braku czasu lub zmianę zainteresowań wraz z wiekiem.

Młodzież deklaruje zainteresowanie takimi tematami jak **gry komputerowe i e-sport, muzyka rockowa oraz popowa, musicale i taniec, tradycyjny sport** (w tym głównie piłka nożna i śledzenie informacji o ulubionych drużynach i piłkarzach)**, filmy** (np. cykl ze świata Marvela) czy **fryzjerstwo**.

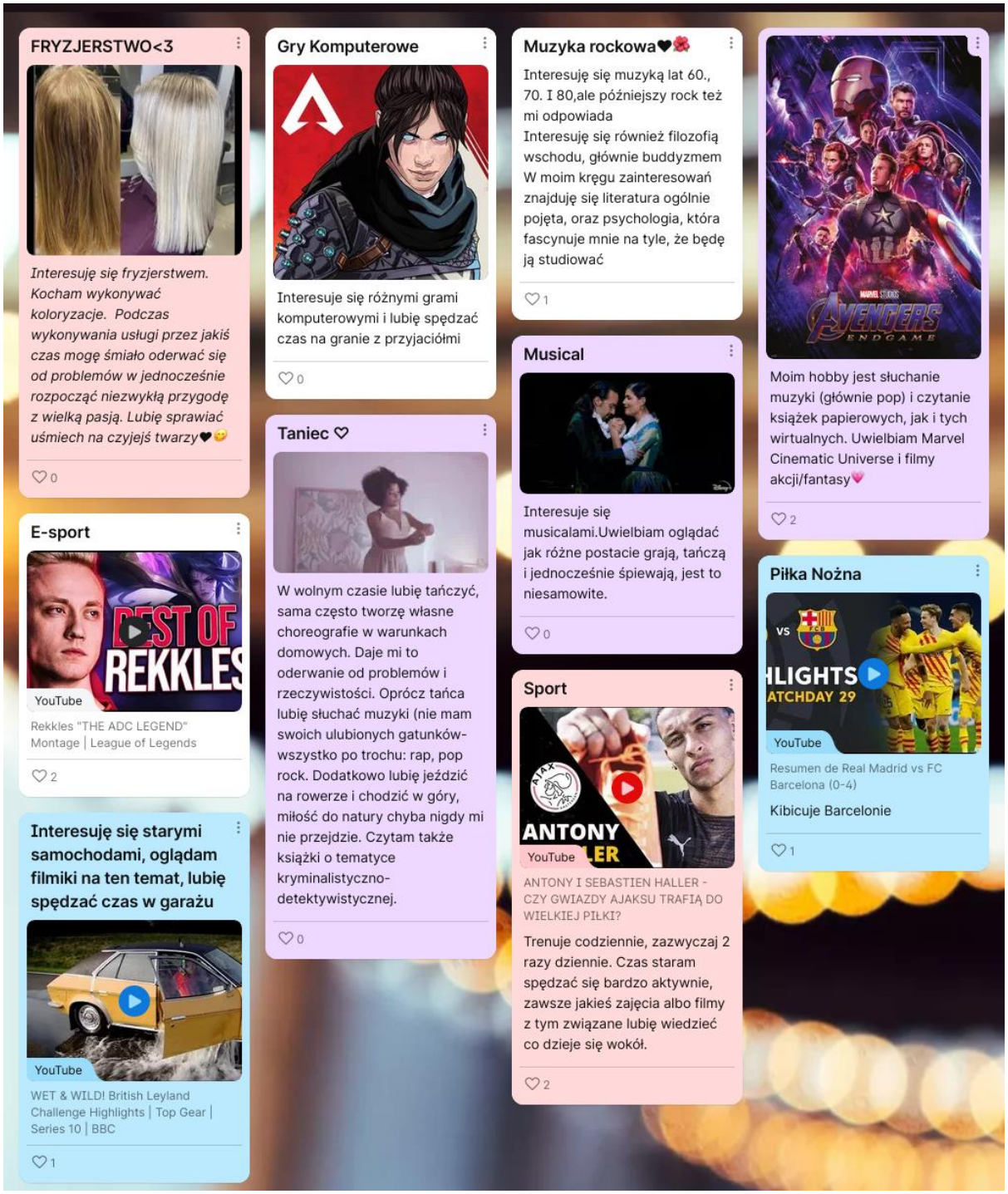

Ryc. 18. Zainteresowania wypisane przez młodzież licealną w intenretowym narzędziu Padlet

Młodzież interesują zarówno wydarzenia jednorazowe, takie jak np. koncerty i zloty, jak i cykliczne w formule warsztatowej. Ponieważ jak już wspomniałyśmy wcześniej, zainteresowania i pasje nastolatków potrafią zmieniać się szybko, to, co sprawia że wydarzenie jest atrakcyjne dla młodych ludzi w tym wieku jest w dużej mierze fakt, czy spotkają tam swoich znajomych. **Wymiar towarzyski planowanych dla młodzieży wydarzeń jest więc często równie ważny, jak i wybór tematu**. Dobrym pomysłem są więc **koncerty** wykonawców, których młodzież słucha, ale też **spotkania z ciekawymi ludźmi**, w tym z popularyzatorami nauki, **wystawy, wieczory filmowe, turniej gier komputerowych**, a także angażujące warsztaty. W odpowiedziach udzielonych przez młodzież w ankiecie padły propozycje tematyczne **warsztatów kulinarnych, musicalowych, psychologicznych, filozoficznych, motoryzacyjnych, lotniczych czy detektywistyczno-kryminalistycznych**. Warto zaprosić zainteresowaną grupę, nawet początkowo dwu-trzyosobową, do realizacji takiej inicjatywy przy wsparciu pracowników Emgoku. Możliwe, że grupa powiększy się, kiedy wieści o niej zaczną rozprzestrzeniać się pocztą pantoflową. Aby jednak takie zajęcia były w pełni angażujące na dłużej, warto zaplanować je bazując na **metodzie projektu, tzn. mając określony plan działań i cel, do którego uczestnicy mogą dążyć**. Wystawienie własnego musicalu, pokazu gotowania typu Master Chef, eksperymentu psychologicznego, stworzenie modelu samolotu lub pojazdu – to tylko przykłady celów, które sprawią, że grupa może zaangażować się na dłużej. Najlepiej zaplanować takie spotkania w weekend, kiedy młodzież nie musi dojeżdżać do szkoły.

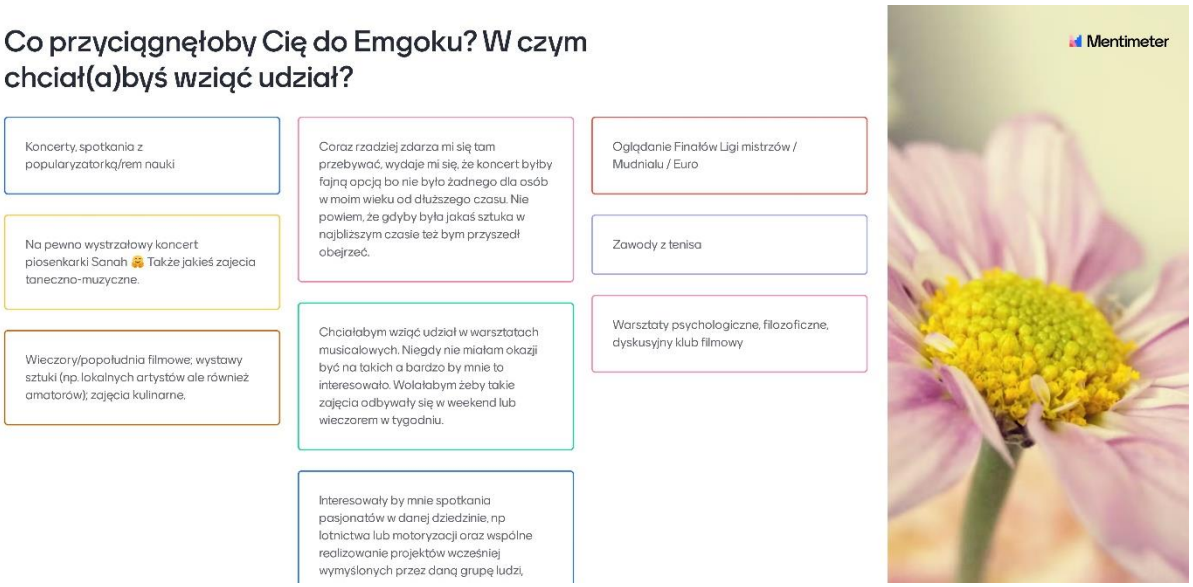

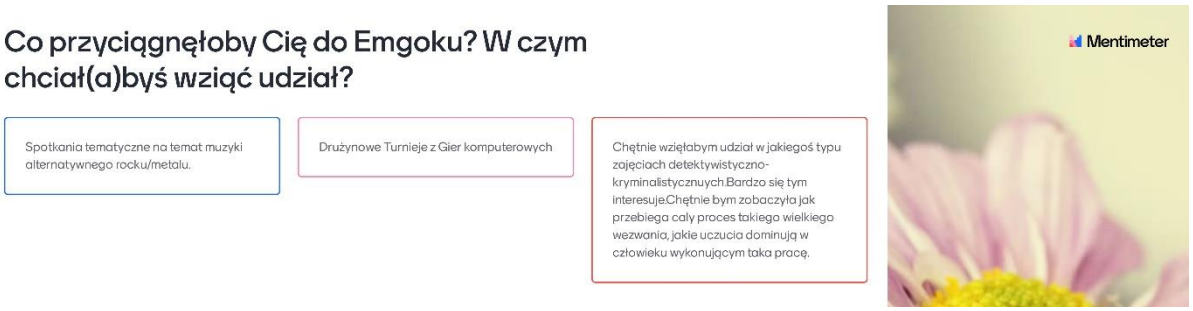

Ryc. 19. Pomysły licealistów na wydarzenia w Emgoku w internetowym narzędziu Mentimeter.

Podsumowanie

Dom kultury (tylko?) dla aktywnych

Emgok w Strumieniu jest przykładem **bardzo aktywnego domu kultury, który kipi kreatywnością i w którym dużo się dzieje**. Podkreślają to zarówno uczestnicy zajęć, instruktorzy, jak i osoby, które z różnych przyczyn nie są aktywnymi uczestnikami działań tej instytucji. W dużej mierze jest to zasługa zaangażowanych i otwartych pracowników oraz dyrekcji. Jest to niewątpliwy atut Emgoku. Jest to nie tylko miejsce zajęć, warsztatów i koncertów, ale także prób i spotkań dla lokalnych zespołów, przeglądów i konkursów dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Z przeprowadzonej diagnozy wynika, że Emgok przez lata swojej działalności zakorzenił się w świadomości mieszkańców i funkcjonuje w niej jako prężny ośrodek dla aktywnych osób. W czasie rozmów z młodzieżą, która nie uczęszcza na zajęcia do Emgoku, często pojawiało się skojarzenie ośrodka kultury z profesjonalnymi i pół-profesjonalnymi grupami tanecznymi, które uczestniczą w regionalnych i ogólnopolskich konkursach. Traktując to jako niewątpliwy atut i mocną stronę instytucji, warto zastanowić się czy taki wizerunek nie wpływa jednocześnie na to, że osoby niezwiązane z żadną działalnością artystyczną, poszukujące jeszcze swojej drogi, niepewne siebie i swoich umiejętności, nie bywają onieśmielone tym obrazem Emgoku. Zdarzało się, że w odpowiedziach uczniów w czasie warsztatów pojawiały się stwierdzenia, że nie chodzą do Emgoku, ponieważ nie potrafią tańczyć i śpiewać lub nie interesują ich zajęcia artystyczne. Jeżeli celem Emgoku jest przyciągnięcie większej ilości młodych ludzi, niezależnie od ich zainteresowań kulturalnych, warto pomyśleć nad zaproszeniem młodzieży do współorganizacji wydarzeń, które nie będą bezpośrednio związane z działalnością artystyczną, lecz staną się przestrzenią wspólnych poszukiwań i bycia razem.

Dom kultury jako trzecie miejsce

Emgok już obecnie służy mieszkańcom jako tzw. trzecie miejsce – pośrednie między sformalizowaną sferą pracy lub szkoły, a bezpieczną intymnością domu. Trzecie miejsce według socjologa Raya Oldenburga „to różnorodne miejsca publiczne, gdzie regularnie, dobrowolnie, nieformalnie i przewidywalnie goszczą grupy jednostek, pozostając poza sferami pracy i domu[18]". Powoływał się on przy tym na przykłady greckiej *agory* i rzymskiego *forum*, gdzie rodziły się pierwsze społeczeństwa obywatelskie. Od tego czasu idea trzeciego miejsca była wielokrotnie przetwarzana i dostosowywana, także do specyfiki działania bibliotek i domów kultury. Trzecie miejsce może być rozumiane jako nieformalna przestrzeń publiczna, „gdzie nie jest się ani gospodarzem, ani gościem. Są tzw. *'ports of entry'*, czyli przestrzeniami wchodzenia we wspólnotę, inicjującą znajomości. W nich mają się zbierać ludzie w potrzebie, ma kształtować się lokalna agora, miejsce wymiany myśli, a także politycznych poglądów. Trzecie miejsce jest więc w dużej mierze czynnikiem aktywizującym wspólnotę" (Zysiak 2011, s. 22). Takim miejscem może stać się kawiarnia, ławeczki, ogródek, altana, kącik z kanapą i stolikiem w domu kultury czy bibliotece. To właśnie są miejsca, gdzie można spotkać się z innymi ludźmi na neutralnym gruncie, zamiast w domu (w którym zazwyczaj nie jesteśmy sami). W tym świetle nie dziwi więc, że altany, restauracje, ławki, parki, miejsca nad Wisłą cieszą się wśród młodzieży taką popularnością.

Postrzeganie Emgoku jako trzeciego miejsca dotyczy przede wszystkim stałych bywalców, którzy czują się w nim zupełnie swobodnie. Pozostałe osoby widzą Emgok raczej jako miejsce, gdzie można realizować artystyczne pasje. Jednak potrzeba trzeciego miejsca jest powszechna także wśród młodzieży, która nie trafiła nigdy na zajęcia do Emgoku i w efekcie nie czuje się tam "u siebie". Tym bardziej umożliwienie powstania takich nieformalnych „miejsc spotkań", ogniskujących życie pozadomowe społeczności lokalnych, może być sposobem promowania domu kultury jako przyjaznego miejsca, kojarzonego z czasem wolnym od pracy i obowiązków, ale poza przestrzenią domu; takiego, gdzie sami wybieramy sposób spędzania czasu

[18] tłum. za: Jarosław Jędrych, Ray Oldenburg i jego teoria trzeciego miejsca http://warsztatybibliotekarskie.pedagogiczna.edu.pl/nr-12015-45/ray-oldenburg-i-jego-teoria-trzeciego-miejsca/#note-464-2 (data dostępu: 12.05.2022)

i towarzystwo. Powstanie takiego trzeciego miejsca może być wspierane przez instytucję kultury czy inne instytucje gminy (np. poprzez poddanie pomysłu pod dyskusję, oddanie do dyspozycji mieszkańców części pomieszczenia lub terenu na zewnątrz budynku, ustawienia tam kanap, stolika, pomoc w stworzeniu altany), jednak opiekować się nim powinni sami bywalcy. Takie miejsce można również animować, proponując np. ekspozycję wystaw prac konkursowych czy tematyczne jednodniowe muzeum, jednak zarządzać nim powinni stali bywalcy, aby zachowało swój nieformalny charakter.

Rekomendacje

Emgok funkcjonuje w gminie Strumień już wiele lat i na stałe wpisał się w tutejszy krajobraz kulturowy i świadomość mieszkańców. Jest rozpoznawany nie tylko jako centrum kultury, ale także miejsce dla pasjonatów, artystów, punkt łączący różnorodne aktywności artystyczne, a także – co nie mniej ważne – miejsce aktywnych i zaangażowanych pracowników kultury.

Warto ten pozytywny wizerunek pielęgnować, ale także zadbać o jego poszerzenie – tak, aby Emgok był **miejscem spotkań również dla osób niezaangażowanych w działalność stricte artystyczną**. Dotyczy to zwłaszcza młodzieży, która wciąż szuka swojego miejsca, zmienia zainteresowania, jest wrażliwa na ocenę innych. Dla młodych ludzi warto stworzyć bezpieczną przestrzeń, która nie będzie tylko miejscem realizacji artystycznego potencjału, ale także po prostu **miejscem spotkań z rówieśnikami**, rozmów, wspólnych aktywności skupionych wokół zainteresowań.

Warto przeplatać wydarzenia i imprezy artystyczne z integracyjnymi oraz takimi, które są związane z szeroko pojętymi zainteresowaniami młodzieży. Duże, masowe wydarzenia mogą współistnieć z małymi inicjatywami, zrzeszającymi tylko kilka osób. Nie zawsze musi to wymagać zaangażowania instruktora. Czasem wystarczy wsparcie młodzieży w wygospodarowaniu przestrzeni i czasu dla własnych pomysłów, pomocy w organizacji i logistyce, zaproszeniu ciekawych gości.

Niemniej ważne jest **podtrzymywanie i nawiązywanie nowych partnerstw**, także z poza kręgiem instytucji kulturalnych czy edukacyjnych. W gminie lub w okolicznych miejscowościach mogą być ciekawe osoby, które warto zaprosić do podzielenia się swoją pasją lub tajnikami zawodu lub lokalny biznes, jaki mógłby wesprzeć wybrane inicjatywy finansowo.

REKOMENDACJE DZIAŁAŃ

- **Warsztaty, spotkania, grupy poza-artystyczne dla nieprofesjonalistów**

Warsztaty z technikiem kryminalistyki, znawcą kultury koreańskiej (w tym K-popu), lokalnymi muzykami rockowymi, warsztaty modelarskie, wykład o lotnictwie lub starych samochodach czy turniej e-sportowy mogą przyciągnąć osoby, które do tej pory realizowały swoje zainteresowania gdzie indziej lub w ogóle nie wychodziły ze swoją pasją poza wąską grupę znajomych.

- **Spotkania wspólnototwórcze, np. nocki tematyczne**

Młodzież lub spędzać czas na tzw. nockach, czyli nocowaniach w domach przyjaciół i znajomych. Taką nockę (nawet jeśli będzie ona trwała tylko kilka godzin) można zorganizować także w Emgoku lub w świetlicach – dla niektórych osób może to być pierwsze, niezobowiązujące spotkanie z Emgokiem.

- **Miejsce do swobodnego spędzania czasu**

O ile w czasie sezonu wiosenno-letniego młodzież lubi spotykać się na zewnątrz, to zimą nie jest to już takie proste. Wygospodarowanie części przestrzeni Emgoku lub świetlic dla starszej młodzieży może być pilotażem dalszej współpracy.

- **Działania międzypokoleniowe**

Chociaż przeprowadzona diagnoza dotyczyła potrzeb i oczekiwań młodzieży, nie oznacza to zamknięcia na inne grupy wiekowe. Działania międzypokoleniowe, w których mają szansę spotkać się młodsi i starsi mieszkańcy, mają ogromną wartość w budowaniu lokalnej wspólnoty. Także dla młodzieży dodatkową motywacją mogłoby być stworzenie czegoś razem z dorosłymi lub zaprezentowanie szerokiej widowni wyników swojej pracy. Warto tak planować działania, aby jak najwięcej grup wiekowych mogło z nich skorzystać i były dla nich atrakcyjne. Wpłynie to z pewnością na postrzeganie Emgoku jako miejsca jeszcze bardziej otwartego na potrzeby wszystkich mieszkańców.

Dobre praktyki

Wydarzenia i inicjatywy

Warsztaty taneczne K-pop – przykład wydarzenia inspirowanego kulturą koreańską
https://www.dkkadr.waw.pl/k-pop/?fbclid=IwAR0hTowdzjPLF8zu9Q_bwOwpB2-iwuIHMyRrYhi7f4swTQ-vyr8xgNfrNvI

Inicjatywa lokalna – przykład programu miejskiego wspierających inicjatywy lokalne
https://um.warszawa.pl/waw/sasiedzka/inicjatywa

Lato na podwórku – przykład letnich działań animacyjnych
https://ladnehistorie.pl/lato-na-podworku/

Archipelag Pokoleń – przykłady projektów międzypokoleniowych i kurs praktyk międzypokoleniowych dla animatorów i edukatorów
https://archipelagpokolen.pl/przyklady/

Warszawa Sąsiedzka – przykłady wspierania działań sąsiedzkich
https://um.warszawa.pl/waw/sasiedzka

Centrum Paca – przykład instytucji jako otwartej przestrzeni społecznej, trzeciego miejsca
https://centrumpaca.pl/aktywnosci/

Publikacje / Inspiracje

Kawiarnie Kultury. Diagnoza – raport
https://www.nck.pl/badania/raporty/raport-kawiarnie-kultury

Podręcznik Narodowego Instytutu Dziedzictwa

https://edd.nid.pl/wp-content/uploads/2018/11/podrecznik-dobrych-praktyk_.pdf?fbclid=IwAR3BtQqqiCihf4UiZFjtFTrVQ2-2KtHuIfTyGCyomNrOrQ6saBbTGeOsgFI

Pole do działania. Jak partycypacyjnie współpracować z młodzieżą – publikacja Fundacji Pole Dialogu
https://poledialogu.org.pl/pole-do-dzialania-jak-partycypacyjnie-wspolpracowac-z-mlodzieza-2/33/

Miejsce Aktywności Lokalnej – idea, założenia
https://architektura.um.warszawa.pl/-/miejsca-aktywnosci-lokalnej

Współpraca jako filozofia działania, czyli o sile współpracy i sieciowania. Przypadek Powiatowej Instytucji Kultury w Legionowie, R. Sowińska
https://pik.legionowski.pl/publikacje/item/491-wsp%C3%B3%C5%82praca-jako-filozofia-dzia%C5%82ania.html

Bibliografia

Bukraba-Rylska I., Burszta W. (red.) (2011), Stan i zróżnicowanie kultury wsi i małych miast w Polsce. Kanon i rozproszenie, Narodowe Centrum Kultury, Warszawa

Drozdowski R., Fatyga B., Filiciak M., Krajewski M., Szlendak T. (2014), Praktyki kulturalne Polaków, Wydawnictwo naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń (http://ozkultura.pl/sites/default/files/strona-archiwum/PRAKTYKI_KULTURALNE_POLAK%C3%93W.pdf) (dostęp na: 12.05.2022)

Jędrych J., Oldenburg R. i jego teoria trzeciego miejsca, Warsztaty bibliotekarskie, http://warsztatybibliotekarskie.pedagogiczna.edu.pl/nr-12015-45/ray-oldenburg-i-jego-teoria-trzeciego-miejsca/#note-464-2 (dostęp na: 12.05.2022)

Kisiel P. (2013), Współczesne wzory uczestnictwa w kulturze, w: Kultura a rozwój, J. Hauser, A. Karwińska, J. Purchla (red.), Narodowe Centrum Kultury, Warszawa, s. 345-36

Kukołowicz T. (2018), Ukryte zasoby. O tym, co zasłania kategoria peryferyjności, w: Kultura na peryferiach, M. Jacyno, T. Kukołowicz, M. Lewicki (red.), Narodowe Centrum Kultury, Warszawa, s. 64-84.

Murawska K., Olko D., Sadura P. (2016), Z klasą o kulturze. Testowanie granic klasowych w partycypacji kulturalnej i obywatelskiej, Fundacja Pole Dialogu, Warszawa (https://poledialogu.org.pl/wp-content/uploads/2016/06/Z-klasa-o-kulturze.pdf) (dostęp na: 12.05.2022)

Orłowska M. (2003), Problemy czasu wolnego w pedagogice społecznej, w: S. Kawula (red.) Pedagogika społeczna, Toruń

Szlendak T. (2011), Nic? Aktywność kulturalna i czas wolny na wsi i w małych miastach, w: Stan i zróżnicowanie kultury wsi i małych miast w Polsce. Kanon i rozproszenie, I. Bukraba-Rylska, W. Burszta (red.), Narodowe Centrum Kultury, Warszawa, s. 53-101.

UNESCO (2006), Synergies between formal and non-formal education: an overview of good practices, https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000146092

Zysiak A. (2011) Jak pozostać wiernym w niestałym świecie? Czym, gdzie i dla kogo ma być nowoczesna biblioteka? w: Biblioteka jako „trzecie miejsce", M. Wrocławska, J. Jerzyk-Wojtecka (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s.18-27 (http://bcul.lib.uni.lodz.pl/Content/1896/KonferencjaBULII14.12.pdf)

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
NARODOWE CENTRUM KULTURY
DOM KULTURY+

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Narodowego Centrum Kultury: Dom Kultury+ Inicjatywy lokalne. Edycja 2022